

Vapaa ajattelijä

5
2004
2,5€

Jumalaton kulttuurilehti

Kirkko ja kulttuurisota

60. vuosikerta, 11.11.2004

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vastaava toimittaja

Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1, 00750 Helsinki
Puhelin 040-565 1271
Sähköposti etkirja@dlc.fi

Päätoimittaja

Janne Vainio (GSM 050-365 6808)

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto lähetetään toimitukselle 10.12.2004 mennessä mieluiten sähköpostina (liitteet .rtf tai tekstimuodossa) tai levykkeellä

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki
Puhelin (09) 715 601, fax (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu 235 €
Puoli sivua 135 €
1/4 sivua 90 €, 1/8 sivua 50 €
Lisävärit sopimuksen mukaan

Tilaushinta

22 €/vuosi
Kuusi numeroa vuodessa

Painos 1 800 kpl
Painopaikka Uusimaa Oy

ISSN 0355-8703

Vapaa Ajattelijaj on Kulttuuri-,
mielipide- ja tiedelehtien liitto
Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta
lehden toimituksen ja julkaisijan
näkemyksiä.

Pääkirjoitus	3
<i>Janne Vainio</i>	
Da Vinci -huijaus	4
<i>Robert M. Price</i>	
Euroopan Concordat-sopimukset	8
<i>Janne Vainio</i>	
Hautaamisesta	10
<i>Erkki Hartikainen</i>	
Uskonto ja huoltajien oikeudet	12
<i>Jouni Luukkainen</i>	
Kristillinen kulttuurisota USA:ssa	16
<i>Paul Kurtz</i>	
Luettua, keskustelua yms.	24
<i>Paha tieto, Pahuus, Ateisti ja AA</i>	
Jos kommunismi olisi uskonto ...	30
<i>Jori Mäntysalo</i>	

Oikaisu

Edellisessä numerossa (VA 4/2004) toimitus oli tehnyt painovirheen Paimion kunnanjohtajan Paavo Tyrväisen nimen kohdalla. Virhe esiintyi lehden kansikuvassa sekä raportissa Vapaan Ajatuksen kesäpäivistä Paimiossa. Toimitus on lähettänyt pahoittelunsa kunnanjohtajalle.

Kansikuvassa mielenosoitus eduskuntatalon lisärakennuksen avajaispäivän yhteydessä. Helsingin vapaa-ajattelijain aktiivi Simo Hämäläinen kannattelee kylttejä.

Politiikkaa ja kulttuuria

Vaalitaistelut on taas käyty. Siviiliasiat eivät juuri näkyneet kunnallisvaalien kampanjoinnissa, mutta valituiksi tuli peräti kaksi Vapaa-ajattelijain liiton liittohallituksen jäsentä ja lisäksi vielä vahvistamaton määrä paikallisyhdistyksien aktiiveja. Onnittelut läpi menneille. Toivottavasti asiamme etenevät nyt paremmin kunnallishallinnossa.

Miksi eivät vapaa-ajattelijat menestyneet paremmin? Tai paremminkin, mikseivät asiamme toimineet menestyksekkäänä vaalivalttina huolimatta kirkkoon kuulumattomien valtavasta määrästä? Useampi kuin yksi puolue julistaa ohjelmassaan, että kirkko on erotettava valtiosta – mutta miksi ei kirkon asema ollut keskeisenä vaaliteemana edes keskusteltaessa siitä kuntalaisia koskettavasta ajankohtaisesta aiheesta, keiden pitäisi antaa tuottaa kuntapalveluita?

Ehkä osa vastausta löytyisi muualtakin kuin suomalaisten asenteellisesta kirkottumisesta. Poliittisessa kulttuurissamme on hankalaa mainostaa ajatusta, jonka ydin on julkisvallan tehtävien rajoittaminen. Palveluitten karsimista perustellaan useinkin menoleikkauksilla, mutta harvemmin sillä, että tietyt asiat eivät periaatteellisesti kuulu valtion tai kunnan tehtäviin. On aina helpompaa ajaa moskeijan tai pagodin rakentamista julkisin varoin kuin vaatia, että kirkkojenkaan toimintaa ei enää poliittisesti tueta.

Poliittisen kulttuurin lisäksi vaikuttajana on edelleenkin myös kulttuuri yleensä. Ulkomaiset kirjoittajamme **Paul Kurtz** ja **Robert M. Price** tarkastelevat laajoissa artikkeleissaan käynnissä olevaa raamatullista kulttuurisotaa kirjallisuuden ja elokuvan kautta. Kotimaisissa kirja-arvioissamme tulee esille pahuuden myyttinen teema ja sen suhde rationaaliseen ajattelutapaan.

Pahuuden käsittely myyttisenä vihollisena ei ole ominaista pelkästään uskonnolliselle fundamentalismille, vaan paljon yleisemmin kulttuurisen arvotyhjiön syntitypiksi nostetaan tieteellinen ajattelutapa.

Voidaankin puhua *kulttihumanismista*, joka eroaa vapaa-ajattelijoitteen sekulaarihumanismista suhtautumisessaan tietoon. Kulttihumanismin aatteelliset juuret ovat kristinuskon syntiinlankeemustarinassa, jonka mukaan tieto karkotti ihmisen paratiisista.

Kulttihumanismia ei vielä ole se, että vapaa-ajattelijat ottavat käyttöön jumalattomia siviiliseremonioita kirkollisten menojen tilalle. Kiistely seremoniallisuuden asemasta on kuitenkin ollut ymmärrettävissä sitä taustaa vasten, että valistusajalla humanistisia seremonioita kehiteltiin nimenomaan tieteenvastaisen kulttihumanismin osana, jonka oli määrä korvata kansan syville riiveille luontaiseksi käsitetty uskonnollisuus.

Uskonottomien oikeusnäkökohtia ei tässäkin numerossa ole ohitettu; niistä kirjoittavat **Erkki Hartikainen**, **Jouni Luukkainen** ja **Jori Mäntysalo**. Hartikainen käsittelee hautaustoimilain epäkohtia ja muistuttaa, ettei liitto alun alkaenkaan puoltanut sellaisen lain säätämistä. Luukkainen tuo jälleen esille uuden uskonnonvapauslain puutteellisuuksia lasten ja huoltajien oikeuksien näkökulmasta. Mäntysalon jutussa parodioidaan kuvitteellisen esimerkin kautta positiivisen uskonnonvapauskäsitteksen absurdeja seurauksia sikäli kuin tällainen käsitys on lainsäädännössä etusijalla.

Vaikkeivät kaikki lukijamme varmastiakaan pitää ajatuksesta, että esimerkiksi marxismi rinnastetaan uskontoihin, Mäntysalon esimerkki tuo esille sen mielivaltaisuu- den, jolla jotakin virallisesti pidetään uskontona. Miksi esimerkiksi antiikin kreikkalaiset filosofiat (joissa esiintyi palvontamenoja ja usein yliluonnollisuususkoa) nimetään aatehistoriassa *filosofioiksi*, mutta klassinen taolaisuus, konfutselaisuus ja buddhalaisuus *uskonnoiksi*? Olisiko syynä vain se, että jälkimmäiset ovat kristillisten lähetyssaarnaajien kannalta kilpailevia aatteita, mutta ensin mainitut puolestaan eivät sitä ole?

Janne Vainio

Da Vinci -huijaus

Robert M. Price

Robert M. Price on Jeesus-seminaarin jäsenen ja raamattukritiikin professori Center for Inquiry Institute'ssa (Paul Kurtzin perustama uskontokriittinen tutkimuskeskus Yhdysvalloissa). *Da Vinci -koodin* on kirjoittanut Dan Brown (New York, Doubleday, 2003, ISBN 0385504209, 454 s.; suom. *Da Vinci -koodi*, suomentanut Pirkko Biström, ISBN: 951-0-29468-32004, WSOY). ■

Kirjat, jotka väittävät "vetävänsä pohjan pois kristinuskolta" uusien löydösten avulla, todellisten tai kuviteltujen, saavat ahaan yleisön. Monia niistä lukijoista voidaan kutsua harrastelijamaisiksi epäilijöiksi: opittuaan epäilemään perimäänsä kristinuskkoa, he ovat arvostelukyvottomia muita, usein yhtä hurjia, väitteitä ja oletuksia kohtaan. Erinomaisesta uteliaisuudesta huolimatta nämä etsijät eivät tiedä kuinka erottaa tosiasiat tarusta. Heidän mielikuvitustaan on hivellyt Dan Brownin parhaiten myynyt romaani, *Da Vinci -koodi*. Se on kuvitteellinen kertomus, mutta kirjailija väittää sen perustuvan tosiasioihin. Mutta sekin on vain osa kirjan tarinaa.

Uusi idea

Da Vinci -koodia lukee todella ahmien. Tarina koostuu napakasta kerronnasta, odottamattomista käänteistä, näppäristä lausekään-teistä, helmeilevistä kielikuvista ja huumi-oista. Mutta kirjassa on vakavia puutteita.

Ensiksi, siinä ei ole todellista sankaria. Näennäinen päähenkilö on Harvardin yliopiston professori; ei mikään Indiana Jones, miehemme on vain passiivinen tarinan kertoja joka ruumiillistuu lukijassa, joka pohtii tilapäisiä pulmia yksinkertaisesti siksi, että tarina vaatii lukijan ongelmanratkaisua ennen kuin toiminta voi jatkua. Liian usein ratkaisut tulevat tekstissä esiin kursiivina, johdattaen lukijan vih-

jailevan tilannekomiikan tavoin hämmästyneenä nauruun tuntien samalla (harrastavasti) löytämisen iloa.

Toiseksi, juonen selvitys koostuu sarjasta mielivaltaisia, mekaanisia ja mullistavia muutoksia, tämän tai tuon henkilön odottamattomasta paljastuksesta hyvästä tai pahasta ulottuvuudesta tai tähän asti tuntemattomasta yhteydestä toisiin henkilöihin. Lukija temmataa mukaan kaikkivoivan kirjailijan toimesta.

Kolmanneksi, Brown astuu harhaan luomalla uskottavaa taustatietoa suurta salaisuutta varten, joka muodostaa palkinnon jota kaikki kirjan hahmot etsivät: epätodellinen arvelu siitä, että Jeesus Kristus ja Maria Magdalena menivät naimisiin ja aloittivat ranskalaisen merovingien kuningassuvun, jolla on nykyään perillisiä. Varmasti koko kirjan perustana on oletettu tieto joka on tarkoin vahdittu salaisuus, tosiasiasa keskiaikainen salaisuus. Kuitenkin kuten tulemme näkemään, tämä "salaisuus" on hyvin tunnettu oppineiden keskuudessa – vaikkakin huijauksena. Ilmeisesti se on vain Jerusalemin Tempppelin raunioista ensimmäisen vuosisadan asiakirjoista pelastettu varma todiste, joka odottaa paljastumistaan. Mikä tarkalleen ottaen on se salaisuus? Totuus vai todiste? Brown näyttää heiluvan puolelta toiselle ja taas takaisin.

Vääriä tosiasioita

Huolimatta puutteista *Da Vinci -koodi* on hämmästyttävän suosittu. Voimme toivoa, että tämä osoittaa kasvavaa yleistä aavistusta siitä, että on olemassa syvempi totuus Kristinuskon alkulähteistä kuin mitä kirkot meille opettavat. Jos lukija kaipaa sisäpiirin tietoa, he eivät sitä saa *Da Vinci -koodi* -kirjasta. Mutta Brown vakuuttaa heille päinvastoin. Heti kättelyssä hän lupaa: Siionin veljeskunta – Euroopan salainen järjestö joka perus-

tettiin vuonna 1099 – on todellinen järjestö. Vuonna 1975 Pariisin kansalliskirjasto löysi *Les Dossiers Secrets* – nimellä tunnetut pergamentit, joista löytyi useiden Siionin veljeskuntaan kuuluvien nimiä mm. **Sir Isaac Newton, Botticelli, Victor Hugo, Leonardo da Vinci**” (p.1). Mikään tästä tiedosta ei pidä paikkaansa.

Tässä tulevat epämiellyttävät tosiasiat: On todella ollut olemassa keskiaikainen veljeskunta jonka nimi oli Siionin veljeskunta. Nimen ottivat käyttöön jesuiitat vuonna 1617. Nimi herätettiin jälleen henkiin vuonna 1956, jolloin sen otti käyttöön äärioikeistolainen ranskalainen poliittinen ryhmä, jota johti **Pierre Plantard**, juutalaisvihaaja ja Vichyn kannattaja, joka piti itseään oikeana merovingien kruununperillisenä Ranskassa. Plantardin ryhmä julistaa olevansa yhteydessä alkupe räiseen veljeskuntaan samoin perustein kuin vapaamuurarit väittävät (valheellisesti) olevansa temppeliherrain seuraajia (temppeliherroja on kyllä oikeasti olemassa, myös Suomessa, suom. huom.)¹. Tämä on kuin **Ralph Cramdenin** Pesukarhun loosi julistaisi Salomonin salaisuuksia (Pesukarhun looseja toimii eri puolilla Yhdysvaltoja, suom. huom.). Mitä salaisiin asiakirjoihin tulee, AKA Veljeskunnan asiakirjat, ne ovat alttiita nykyajan väärennöksille, joita on tehnyt sama poliittinen laiko, joka keksi kunnianarvoisan sukupuun². Kun nämä tosiasiat ovat tiedossa, koko Brownin korttitalo sortuu.

Siionin veljeskunnan huijaus (jonka uhri Dan Brown näyttää olevan, ei siis rikostoveri) tuli suosituksi 20 vuotta sitten tylsän valedokumenttikirjan kautta, jonka nimi oli *Holy Blood, Holy Grail* (Pyhä Veri, Pyhä Graal). Sen takana olivat **Michael Baigent, Richard Leigh** ja **Henry Lincoln**³. (Brownin oppinut hahmo, **Lee Teabing**, on kompuroiva versio Baigentin ja Leighin nimistä). Nämä herrat väittivät, että äärimmäisen salainen Siion veljesjärjestö oli lähettänyt temppeliherrat suorittamaan huippusalaista tehtävää eli jäljittämään legendaarista Salomonin Tempelin arretta. He onnistuivat yli villedimpienkin odotusten löytäen myös edellä mainitun asiakirjakätkön, joka kertoo Graalin maljan todellisen tarinan, joka ei ollutkaan malja vaan oikeammin salaisuus Jeesuksen kuninkaallisesta suvusta. Tämän arkaluon-

toisen salaisuuden **Jeesuksesta** ja kuningatar **Maria Magdalenasta** ja rikkauksien vahvistamana temppeliherrat ja Siionin veljeskunta lahjoivat ja kiristivät itsensä huomattavaan asemaan Jeesusadoiksi samalla kun he vastustivat Jeesuksen ja Maria Magdalenan jälkeläisiä merovingien kuningassuvun keskuudessa. Vastaavasti merovingien jälkeläiset, eritoten ristiretkeilijä **Godfrey de Bouillon** huolehti messiaanisesta kohtalostaan joka sisältyy heidän DNA:hansa ja yritti saada takaisin menetettyä loistoaan luoden lopulta lyhytikäiseksi jääneen Jerusalemin ristiretkeläisten kuningaskunnan (1099 - 1291).

Baignet, Leigh ja Lincoln eivät paljoa piitaneet tosiasioihin perustuvasta historian menetelmästä. Samaan tapaan kuin heidän oppilaansa Dan Brown teki vuosikymmeniä myöhemmin, he muotoilivat oletuksensa romaanityylillä yhdistäen irrallisia keskiaikaisten kertomusten paloja pohdiskelulla toisensa perään: ”Mitä jos A olisi todella B?”; ”Mitä jos B olisi todella C?”; ”Ei ole mahdollista että...” ”Jos asia olisi niin, tämä varmasti selittäisi tuon.” Eittävä, jos temppeliherrat olisivat löytäneet todisteet sille, että Jeesus ja Magdalenat olivat mies ja vaimo, tämä saattaisi selittää heidän melkoista vaikutusvaltaansa. Mutta mikä on tämän selityksen todennäköisyys?

Ritarit, jotka sanovat...

Keitä olivat temppeliherrat? He olivat luostariveljeskunta, Salomonin tempelin köyhät ritarit, joka perustettiin vuosien 1110 ja 1120 välisenä aikana. He vannoiivat suojelevansa Jerusalemiin matkalla olevia pyhiinvaeltajia. Vuosien mittaan he hankkivat huomattavasti omaisuutta ja vaikutusvaltaa. He loivat perustaa nykyaikaisille pankeille, kun he käyttivät valtavia varojaan maksaessaan lunnaita Euroopan kuninkaista. Lopulta vuonna 1308 Ranskan kuningas **Filip Kaunis** kohdisti temppeliherroihin armottoman hyökkäyksen ryöstäen heidän rahansa, hänen kiihkeästi haluamansa kohteen. Mitkä olivat tekosyyt vainolle? Sitä on vaikea kertoa, koska meidän on vaikea tietää sitä tilaa, jossa kidutetut raukat, jotka allekirjoittivat heidän eteensä laitettuja mielettömiä tunnustuksia, olivat. Ahdistetut temppeliherrat

tunnustivat syyllistyneensä jumalanpilkkään, mukaan lukien pukkipäisen (sarvipäisen) **Bafomet**-paholaisen palvonta, paholaisen peräaukon suutelu, rituaalinen homoseksuaalisuus, ristin maahan polkeminen ja ennustusten tekeminen yhä elävistä irti hakatuista päistä. Tosiasiassa Bafomet, toisin kuin Bainget ja kumppanit väittävät, on melko varmasti vanha ranskan kielen ääntämistapa Mahometista tai **Muhammadista**⁴. Tämä merkitsee, että temppeleliherroja vastaan nostetut syytteet eivät heijasta gnostilaisuutta (vääräoppiseksi tuomittu kristillinen, mahdollisesti alun perin kristinuskoa vanhempi lahko, suom. huom.) tai paholaisenpalvontaa vaan ranskalaisten vääriä käsityksiä islamista.

Joka tapauksessa temppeleliherroista tehtiin myöhemmässä kansanperinteessä sankareita, tietäjiä, jotka suojelivat kerettiläisiä salaisia oppeja, jotka he olivat keksineet, ehkä heidän Jerusalemissa viettämänä aikana löydettyjen käsikirjojen muodossa. Baigent, Leigh ja Lincoln muotoilivat mielikuvituksellisia yhteyksiä temppeleliherroihin ja muiden nykyajan salatieteilijöiden suosimien salaseurojen välille, sellaista kuin Ranskan kataarit (tai albigenssit), jotka tuhottiin albigenssisodissa 1209. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin Brown seuraa heidän salaisia jälkiään.

Hienot unelmat ja lentävät koneet palasina maassa

Mitä ihmettä tunnetulla nimellä Leonardo da Vinci on temppeleliherroihin, Maria Magdalenan jne. kanssa? Ei paljoa. Kaikkialla kirjassaan *Holy Blood, Holy Grail* (Pyhä veri, Pyhä Graal) Baigent ja kumppanit selostavat yrityksiään vahvistaa meidän ajaltamme peräisin olevaa yksityisesti painettua asiakirjapainetta, *the Secret Dossier* eli *Priory Documents*. Olemme nähneet, että nämä ovat Pierre Plantardin perustaman lahkon huijauksia. da Vinci esiintyy yhtenä salaisen lahkon suurista mestareista vain tässä valheellisessa lähdelistassa. Tästä syystä ei ole olemassa mitään yhteyttä Leonardo da Vinciin.

Mitä on sanottava Brownin väitteestä, että Maria Magdalena esiintyy Jeesuksen vieressä da Vincin maalauksessa Viimeinen illallinen. Siinä ei ole mitään sellaista. Hah-

mon on varmasti haluttu esittävän Johannesta, Sepe-teuksen poikaa. Kirkon perinteissä, jotka kuvitte-

Oik. Bafomet, sarvipäinen jumala jonka palvomisesta temppeleliherroita syytettiin (piiros: Eliphas Lévi, 1810-75).

livat evankeliumiaan kirjoittavan Johannoksen vanhaksi mieheksi vuosisadan lopulla, oli tapana kuvata Johannes vihreänä nuorena Jeesuksen opetuslasten joukossa. Renessanssiajan maalauksissa tämä merkitsee sitä, että hän päätty näyttämään naismaiselta, jollaiselta Jeesus saataisi näyttää ilman partaa.

Kielteinen johtopäätös

Olemme useita kertoja edenneet mainitsemalla houkuttelevan ajatuksen, että Jeesus Kristus ja Maria Magdalena olisivat olleet naimisissa ja että heidän liitostaan olisi saanut alkunsa Ranskan äärioikeiston rakastama Merovingien hallitsijasuku. Miten Teabing päätty oletukseen (jos käytämme tätä nimitystä, käyttäen Brownin oppineen hahmon nimeä esittämässä Brownin oppaiden suorittamaa mielikuvituksellisen valeoppineisuuden kierrätystä) tästä yhteydestä? Tässä on suoritettava useita tarkasteluja.

Ensiksi, onko mahdollista, että Maria ja Jeesus olisivat olleet naimisissa tai että heillä olisivat olleet ainakin rakastuneita? Tietysti sellainen on mahdollista. Kuten kaikki keskustelut tästä kysymyksestä korostavat, Raamatun ulkopuolelle jätetty Filipin evankeliumi sanoo mm.: "Nyt Maria oli Vapahtajamme suosikki, ja hän (Vapahtaja) suuteli usein häntä huulille." Todellakin, jos evankeliumien muotokuvassa Jeesuksesta matkustelemassa naimattomien naisten kanssa on historiallisesti mitään perää (Markus 15:40 – 41, Luukas 8:1 – 3), meidän on jopa harkittava olisiko Jeesus käyttänyt naisjoukkoa haaremina, koska Apokryfisten tekojen (Raamatun ulkopuolelle jätetty kirja, suom. huom.) mukaan vaimoistaan vieraantuneet miehet jättivät nämä seuraamaan kristittyjä apostoleja. Ja tehtäessä vertailuja vastaaviin tapauksiin koko mysteeriuskontojen historiassa ja utopistikommuuneissa, emme voi sulkea tätä mahdollisuutta pois.

Tästä huolimatta mahdollisuus ei ole todennäköisyys, vaikka Teabingin oletusten

kannattajat näyttävät ajattelevan näin. Vanhoillisilla uskon puolustajilla ja *New Age* -taskukirjojen kirjoittajilla on samanlainen onneton tapa hypätä mahdollisuudesta perustelemattomaan uskoon. "Jos on mahdollista, että on olemassa avaruusolioita, heitä on olemassa." "Jos perinteistä näkemystä evankeliumien auktoriteetista ei voida ehdottoman varmasti kumota, meidän on jatkettava olettaen, että ne ovat tosia." Ei, et voi. Ja vaikka Jeesuksella on saattanut olla seksiä yhden tai useamman naisen tai miehen kanssa, pelkkä mahdollisuus ei meitä auta. Hän on saattanut olla myös avaruusolio. Jotkut ajattelevat niin. Mutta historioitsijat eivät ajattele niin.

Toiseksi, olisiko skandaali, jos voitaisiin osoittaa, että Jeesus oli sekaantunut naiseen? Teabing olettaa niin. Eräs *Da Vinci-koodin* karkea historiallinen virhe on väite, että valtakunnallisen propagandan vuoksi **Konstantinus** ja hänen liivintasku-

piispansa yhtäkkiä korvasivat niihin aikoihin asti säilyneen ymmärryksen Jeesuksesta yksinkertaisena kuolevaisena myyttisellä näkemyksellä Jeesuksesta jumalana, joka vain näennäisesti oli ihminen. Kuten kuka tahansa seminaarialokas tietää, Konstantinuksen/Nikean oikeaoppisuus määräsi, että Sana teki lihasta (Johannes 1:14) samalla tavalla luonteeltaan jumalallisen kuin Isä, ei, että sitä olisi edelleen pidetty inhimillisenä. Joka tapauksessa ei ole mitenkään selvää, että jos Jeesuksella olisi ollut seksiä tai että jos hän olisi saanut lapsia, tämä olisi ollut ristiriidassa joko hänen synnittömyytensä tai jumalallisen luonteensa kanssa.

Kolmanneksi mitä tällä kaikella olisi ollut tekemistä todellisen 5-8 vuosisatojen merovingikuningassuku Klodvigin ja hänen väitettujen perillistensä kanssa? Kirjoittajamme vetoavat neljännen vuosisadan ranskalaiseen legendaan jonka mukaan Maria Magdalena todellisuudessa saapui veneellä Gallian rannikolle. Myöhemmissä versioissa hän saapuu Pyhä Graal mukanaan. Yleisesti ajatellaan, että Graal on malja, jota käytettiin Jeesuksen

viimeisellä illallisella. Keskiaikaisen tarun mukaan **Josef Arimatialainen** tuo maljan Britanniaan. Tästä on syntynyt Englannissa hahmo kuningas **Arthurin** legendaan. Mutta tosiasiaa Graalista on erilaisia kuvauksia. **Wolfram von Eschenbach** kuvasi sitä kaiverrettuna safiiritauluna kuten salaisissa asiakirjoissa mainitut. Niissä tällaiset esineet ovat salaisten ilmestysten välineitä (itse asiassa nämä heijastuvat **Joseph Smithin** kultaisissa tauluissa ja myös vapaamuurarien toiminnassa)⁵. Teabingin oletukset toistavat Baigentia ja kumppaneita olettaen, että Pyhä Graal (Pyhä Suuri) on todellisuudessa pyhä verenperintö, Messiaan kuningassuku, johon merovingit kuuluivat.

Mistä tulee legenda Maria Magdalenan saapumisesta Etelä-Ranskaan? On mahdollista, että sillä on juurensa karpokraattien lähetyssaarnaajista alueella (**Ireneus** mainitsee heidät noin v. 180: Kerettiläisiä vas-

taan 1:25:1-3). He väittivät saaneensa ilmoituksensa Maria Magdalenalta kuten monet varhaiset gnostikot. Mutta vaikka he olisivat saaneet ilmoituksensa Maria Magdalenalta, tämä ei tarkoita, että Maria Magdalena olisi ollut siellä henkilökohtaisesti. Toinen kiinnostava mahdollisuus on tohtori **Robert Eisenmanin** käsitys, että legenda Maria Magdalenasta Galliaan pakenneena kuningassuvun jäsenenä olisi saanut alkunsa sotkeutuneesta muistosta, että häpeällisen Herodiaan perilliset **Herodes Antipas, Herodias** ja **Salome** olisi karkotettu samalle alueelle⁶. Nämä ovat Uuteen testamenttiin liittyviä kuninkaallisia, ja on helppo nähdä, miten sekaannus olisi voinut syntyä.

Huijausta vai historiaa? Sinä ratkaiset

Jos työ temppeleiherrat/Magdalenana -huijauksen lähteiden ja petkutusten kanssa opettaa meille jotain, se saattaa olla, että nykyajan evankeliumit, jotka ovat syntyneet pelkäästä mielikuvituksesta, eivät ole periaatteessa kovin erilaisia kuin ne syvästi kunnioitetut neljä jotka olemme tunteneet jo kauan. Lopulta, menetelmät joita olemme käyttäneet tässä yhteen tekstiin, toimivat jokseenkin samalla tavalla tutkittaessa muita. Jos "evankeliumi" innostaa meitä, se on tehnyt tehtävänsä. Mutta toiset ovat parempia kuin toiset. Eräs professori Teabingin ilmoituksista Dan Brownin lukijoille oli, että varhaisessa kirkossa oli noin kahdeksankymmentä evankeliumia joista valita. Tässä ei venytetä paljoa; **J. K. Elliottin Apokryfinen uusi testamentti** sisältää kuusikymmentäviisi tekstiä, joita voidaan kohtuudella nimittää evankeliumeiksi. Mutta kaikki evankeliumit eivät ole samantasoisia. Tarvitsee vain lukea ne ja huomata tekevänsä omaa kanonista listaansa. *Da Vinci -koodi* ei ole – se täytyy myöntää – minun listallani. ●

(Free Inquiry 4/2004)

Viitteet:

1. **Robert Richardson**: "The Priory of Sion Hoax." Alpheus: Site for Esoteric History. http://www.alpheus.org/hm/articles/esoteric_history/richardson1.html.
2. Sellaisenaan ne ovat vain viimeisin temppeleherroja

koskevien väärennösten pitkässä ketjussa. Ks. **Richard Partner**: *The Murdered Magicians: The Templars and their Myth* (New York: Oxford University Press, 1982), pp. 103, 135, 140, 146, 161-63.

3. **Michael Baigent, Richard Leigh, and Henry Lincoln**: *Holy Blood, Holy Grail* (New York: Dell Publishing, 1982, 1983).

4. Partner, p. 138.

5. **John L. Brooke**: *The Refiner's Fire: The Making of Mormon Cosmology, 1644-1844* (New York: Cambridge University Press, 1994).

6. **Robert Eisenman**, e-mail to the present writer, November 2003.

Fasismien kristi elää Euro

Katolisella kirkolla on yhä voimassa useita fasistihallitusten solmimia *concordat*-sopimuksia: Italiassa (ratifioitu 1929), Saksassa (ratifioitu 1933), Itävallassa (ratifioitu 1934) ja Portugalissa (ratifioitu 1940). Itävallan *concordat*-sopimus on myöhempien sopimusten kautta osittain kumoutunut.

Concordat **Benito Mussolinin** kanssa vahvisti Vatikaanin aseman valtiona. **Adolf Hitlerin** kanssa solmittu sopimus puolestaan sisälsi salaisen lisäpöytäkirjan Saksan jälleenvarmistamisesta, jossa myönnettiin katoliselle kirkolle valtuudet sotilaalliseen sielunhoitoon. Kirkko oli täysin selvillä valloitusodan aiheista, jotka pidettiin kansalaisilta salassa.

Itävallassa pappisfasistinen regiimi allekirjoitti *concordatin* kesäkuussa 1933, mutta sisäpoliittisista syistä ratifiointi viivästyi. Helmikuussa 1934, kun katolisen valtion armeijan tykistö tulitti työläisjoukkojen koteja, Vatikaanin silloinen valtiosihteeri **Eugenio Pacelli** (Pius XII) halusi joitakin "tarkennuksia" tulevaan *concordatiin*. Diktaattori **Engelbert Dollfuß** vaati *concordatin* ratifiointia niin pian kuin suinkin, jotta Pacelli ei ehtisi esittää lisävaatimuksiaan, ja näin sopimus ratifioitiin vapunpäivänä 1934, kun Itävallan "kristilliskorporatiivisen valtion" perustuslaki julistettiin.

Portugalin *concordat* solmittiin 1940 Pacellin ja fasistidiktaattori **António Salazarin** kanssa. Uusi *concordat* allekirjoitettiin 18.5.2004

“Olemme luoneet myytin. Tämä myytti on uskonto, jalo innostus. Sen ei tarvitse olla totta.”

– Benito Mussolini

tillinen perintö roopassa

ja jää vielä parlamentin ja presidentin hyväksyttäväksi.

Vatikaanilla ei koskaan ole ollut ongelmia solmia sopimuksia totalitaaristen valtioiden tai diktatuurien kanssa.

Italian opetusministeri on hiljattain allekirjoittanut sopimuksen Italian piispainkokouksen johtajan kardinaali **Ruinin** kanssa. Sopimus koskee uskonnonopetusta Italian valtionkouluissa, ja sisältää pelkän katolisen uskonnon opetuksen ohella myös ”kristillistä antropologiaa” joka kuuluu kirkon propagoimaan laajempaan maailmankäsitykseen.

Sopimus allekirjoitettiin vähin äänin parlamentilta mitään kysymättä. Italiassa, jossa ei viime aikoina ole ollut julkista uskonnonopetusta, päätös uskonnonopetuksen aloittamisesta saatettiin tehdä pelkkänä kabinettipäätöksenä, koska Mussolinin allekirjoittamaan concordatiin sisältyi maininta uskonnonopetuksesta ja koska Mussolinin solmima sopimus on yhä lainvoimainen.

Uskonnonopetuksen palauttaminen pelkillä hallinnollisilla päätöksillä saattaa yhä toteutua muissakin EU-maissa, joissa concordat-sopimus on voimassa ja jäänyt virallisesti kumoamatta. EU:n perustuslaki, jossa kristillisen kulttuurin asema vahvistetaan, ei välttämättä ole tehokkaasti avuksi tällaisista päätöksistä valitettaessa. ■

Janne Vainio (LÄHDE: Wolfgang Huber, FAA; Vera Pegna, EHF; Ricardo Alves)

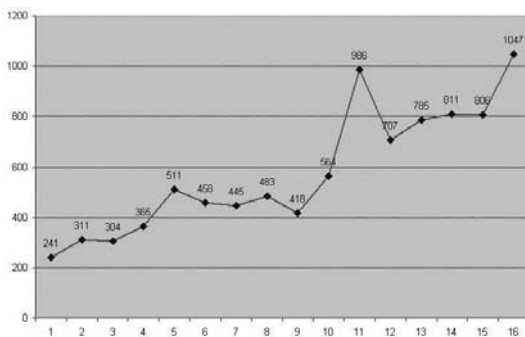
TKL:n inkvisitio langetti tuomion

Tampereen kaupungin liikennelaitos (TKL) hylkäsi Tampereen vapaa-ajattelijain ylläpitämän kirkostaeroamispalvelun (www.eroakirkosta.fi) mainoksen kaupungin busseissa. Perusteluissa mainittiin, että mainos ”olisi antanut liikennelaitoksesta negatiivisen kuvan.”

Petri Karisma Tampereen vapaa-ajatteli-joista pitää päätöstä lainvastaisena vedoten mm. siihen, että TKL on julkisomisteinen laitos, jota koskee perustuslain velvoite kohdella kansalaisia yhdenvertaisesti uskonnosta riippumatta. Hänen mukaansa ”TKL:n johto otti omiin käsiinsä oikeuden päättää, mikä on sopeva mielipide. Mahdollinen TKL:n saama negatiivinen kuva ei voi olla riittävä perustelu rajoittaa sananvapautta. TKL on menneinä vuosina hyväksynyt bussiensa kylkiin kirkollisia mainoksia. Näin ollen TKL ei menetellyt tasa-arvoisesti.”

Tampereen vapaa-ajattelijat ovat valittaneet päätöksestä TKL:n johtokuntaan ja aikovat edelleen viedä asian oikeusistuimiin.

Ajojahti vapaa-ajatteli-joita vastaan toi hyvää mainosta kirkostaeroamispalvelulle. Viikolla 40 (kuva alla) palvelun käytössä oli selvä tilastollinen huippu. Kirkosta eroaminen on muutenkin ollut tasaisessa nousussa. Tampereen yhdistyksen aktiivi **Jori Mäntysalon** mukaan ”viimeksi kirkkoon on liitytty enemmän kuin erottu vuonna 1964 ja sitä ennen jatkosodan aikana. Eli siis nyt tulee 40 vuotta eroamisenemmyyttä täyteen. Tätä pikkufaktaa voidaan käyttää hyödyksi. Kirkon on vaikea selitellä tuota lukua: 40 vuotta, joka ikinen vuosi on kirkosta erottu.” Kirkosta eroaminen kiihtyy näin loppuvuotta kohden hyvin rajusti. ■

Yllä oleva kuva kertoo viikottaisen eroamismäärän elokuun alusta viikon 44 loppuun. Eroaminen on ollut tasaisessa nousussa ja sen pitäisi kiihtyä entisestään marras- ja joulukuussa.

Hautaamisesta

Vapaa-ajattelijain liiton virallinen kanta hautaustoimilakiin oli, että koska selaista ei tarvittu tähänkään asti, sellaista ei olisi tarvittu ollenkaan. Erityisen ikävänä vapaa-ajattelijat pitivät sitä, että hautaustoimilaki rajoitti tuhkan käsittelyä ja käytännössä estää kunnalliset ja yksityiset hautausmaat.

Edustaja **Riitta Prusti** sanoi lakia eduskunnan sivistysvaliokunnassa käsiteltäessä, että jos laista tulee sellainen kuin ehdotettiin (sellainen siitä tuli), hänen viimeistä tahtoaan ei voitu toteuttaa. Riitta Prusti halusi, että hänen tuhkinsa laitetaisiin johonkin sellaiseen paikkaan, jota hänen lapsensa eivät tietäisi, jotta eivät tule sitten turhaan ulkomailta haudalle. Edustaja **Ilkka Taipale** puolestaan tiedusteli – saamatta vastausta – mitä tapahtuu sille saksalaisen pääkallolle, joka on hänen kotonaan ja museoiden yms. laitosten lukuisille luurangoille.

Nyt uuden lain mukaan tuhkaa ei anneta, ellei krematorio voi olla varma siitä, että se sijoitetaan siihen paikkaan, joka krematoriolle on ilmoitettu, että se sijoitetaan yhteen paikkaan eikä jaeta jne.

Kuten tässä lehdessä on jo kerrottu, Kuopiossa tuhkaa ei annettu äidille edes seurakunnalta ostettuun paikkaan haudattavaksi, koska ulkomailta asuva isä ilmoitti seurakunnalle, että aikuisena kuollut ateistilapsi pitää haudata uskonnollisin menoin miehen suvun hautapaikkaan.

Evankelis-luterilaiset seurakunnat omistavat kaikki Suomen krematoriot yhtä lukuun ottamatta. Lisää muiden krematorioita ei tule, koska lain mukaan krematorio ei saa tuottaa voittoa ja evankelis-luterilaiset pyörittävät hautausmaitaan ja krematorioitaan meidän kaikkien veronmaksajien rahoilla (yhteisöverosuudella).

Vapaa-ajattelijain liiton virallisessa

lausunnossa hautaustoimilakiesityksestä sanotaan mm:

”2 §

Yleiset velvollisuudet

Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä vainajan omaa tahtoa kunnioittavalla tavalla.

Perustelut: Hautaustoimijaoston mietinnön ensimmäinen momentti jonka mukaan ”vainajan ruumista tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla” on poistettu. Siitä, mikä on arvokasta ja vainajan muistoa kunnioittavaa, on erilaisia käsityksiä. Riittää, että vainajan tahto asetetaan etusijalle. Vapaa-ajattelijain mielestä esimerkiksi vainajan kristillinen siunaaminen vainajan tiedossa olleen tahdon vastaisesti ei ole vainajan tahtoa kunnioittava hautaustapa.

Vainajan tahdon kunnioittaminen ei merkitse sitä, että vainajan mahdottomia toivomuksia pitäisi noudattaa.

Jollei vainajan tahdosta ole tietoa, noudatetaan vainajan lähimpien omaisten tahtoa. Vainajan lähimpänä omaisena pidetään avio puolisoa tai kuolinhetkellä vainajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa jatkuvasti elänyttä henkilöä. Muilta osin lähin omainen määräytyy perintöoikeuden mukaisesti. Riitatilanteessa vainaja haudataan kunnalliseen hautausmaahan.

Perustelut: Tämä momentti muuten sama kuin hautaustoimijaoston esityksessä paitsi että siihen on lisätty lause ”Riitatilanteessa vainaja haudataan kunnalliseen hautausmaahan”.

Jos 2 momentissa tarkoitetut omaiset tai muut vainajalle läheiset eivät huolehdi vainajan hautaamiseen liittyvistä järjestelyistä, huolehtii järjestelyistä kunta, joka oli vainajan kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kuolinhetkellä. Jos vainajalla ei ollut kotikuntaa, vastaa hautaamisesta kunta, jossa vainaja kuolinhetkellä asui.

Perustelut: Tämä momentti on sama kuin

PIIRROS: Päivi Vesanto

hautausseuran esityksessä.”

Liiton kunniapuheenjohtaja **Timo I. Vasama** näytti minulle aikoinaan kotonaan Karkkilassa toimittaja **Veikko Ennalan** hänestä *Hymy*-lehteen tekemän haastattelun. Erityisesti hän osoitti haastattelusta kohtaa, jossa hän toivoo, että hänen tuhansa pannaan menemään vesiklosetista ja kysyi, että eikös ollut hyvin sanottu. Myönsin, että oli hyvin sanottu. Tosiasassa kunniapuheenjohtajan tuhka päättynee Karkkilan vapaa-ajattelijain hautausmaalle, jonne ovat päättyneet myös monet hänen potilaansa ja joiden historiaa kunniapuheenjohtaja hautausmaalla mielellään esittelee.

Mikäli kummia ei tapahdu, minun tuhkan levitetään tuuleen sillä paikalla, jossa oli aikoinaan savupirtti. Siinä asuivat kylän ensimmäinen ateisti, isäni isä, isäni äiti, isäni ja tätini. Ukosenjumala **Perkuunas** (suomeksi **Perkele**) päätti polttaa savupirtin kun vain isäni ja tätini olivat paikalla. Lapset älyivät tulla itse ulos ja henkilövahingoilta säästyttiin. Kirkon lieene vaikea estää hautaamistani kyseiseen

paikkaan, sillä ateistityttäresi perii minulta maan, johon tuhkan levitetään ja myös ateistivaimoni ja ateistivävyeni ovat asiasta samaa mieltä.

Minulla on kaitafilmillä varakkaan intialaisen polttohautaus. Ruumis poltetaan siinä melko suuren halkopinon päällä (varakkuuden merkki) ja tuhka ripotellaan pyhään Jamuna-jokeen. Kuvaaminen oli kiellettyä, mutta pienehkö rahasumma muutti papin mielen nopeasti.

Toisessa pyhässä joessa, Gangesissa, voi nähdä köyhien ihmisten ruumiiden ajeltavan pitkin virtaa. Petolinnut nokkivat virrassa ajeltavia ruumiita. Aamuisin hindut laskeutuvat samaan pyhään virtaan kylpemään.

Köyhempiä yritetään polttaa lehmännalla (savoksi lehmänpaskalla), ja aina tämä ei onnistu. Ruumiin jäänteet heitetään kuitenkin virtaan.

Maahan hautaaminen on lähinnä juutalais-kristillis-islamalainen tapa. Akaisemmin eurooppalaisetkin haudattiin usein polttohautauksella.

Erityisesti evankelis-luterilaisille maa-

han hautaus on ollut tärkeä. Puhdasoppi-
sen evankelis-luterilaisuuden mukaan us-
kovaisen ihmisen sielu ei suinkaan livah-
da taivaaseen heti hänen kuoltuaan. Vas-
ta viimeisenä päivänä kuolleet herätetään.
Jopa ateistit sanovat joskus vahingossa
"kepeät mullat", mikä tarkoittaa, että vai-
naja on viimeisenä päivänä helposti herä-
tettävissä.

Kun ruumiita alettiin polttaa, evanke-
lisluterilaiset tulivat siihen tulokseen, et-
tei edes evankelis-luterilainen jumala pys-
ty herättämään vainajaa viimeisenä päi-
vänä, jos hänet on tuhkattu. Etenkin Wei-
marin Saksassa vapaa-ajattelijoihin liittyi
n. 600 000 ihmistä, jotka halusivat tulla
polttohaudatuiksi.

Tämän jälkeen evankelis-luterilaisen
papiston oli jopa liiketaloudellisista syis-
tä muutettava oppiaan: kyllä evankelislu-
terilainen jumala pystyy herättämään
vainajat, joiden tuhka on mahdollisesti le-
vinnyt ympäri kaikkeutta.

Muslimien hautaamisen kuvaaminen
on kiellettyä. Toivoisin kuitenkin kuvia
muslimista haudassa hauta vielä avoin-
na, sillä Suomessa liikkuu sitkeästi huhu-
ja, joiden mukaan muslimeja ei haudata
terveydenhoitosäännösten mukaisesti.

Tuhkaus on vapaa-ajattelijain perintein
hautaustapa. Perinteiset hautausmen-
not ovat hiljainen hautaus. Perinteisiä
tuhkan levityspaikkoja ovat luonto, vesi
ja ilma. Uusi hautaustoimilaki rajoittaa
vapaa-ajattelijain perinteisiä tapoja. Uu-
den lain mukaan tuhkan levittämiseen
tarvitaan alueen omistajan tai haltijan
lupa. Koskahan ilmavoimat keksivät, että
ne omistavat ilman? (Puolustusvoimat
ovat aikaisemmin estäneet mereen hauta-
usta pääkaupunkiseudulla.) ●

Kevään ateismikurssi

Ateismi, tieto, moraalit ja yhteiskunta Erkki
Hartikainen, Unikkotie 5 B, Vantaa, keskiviik-
koisin 2.3.-13.4.2005 18-20.30 24 tuntia. Kurs-
si järjestetään varmasti, jos sille ilmoittautuu
vähintään 10 opiskelijaa. Ilmoittautumisesta
ja kurssimaksuista kerrotaan tarkemmin Van-
taan Aikuisopiston kevätlukukauden esitteessä.

Huoltajien sopi- voitava virallist

Syntyneen lapsen huoltajien päätettyä yh-
dessä, että lasta ei liitetä minkään uskon-
nollisen yhdyskunnan jäseneksi, olisi hei-
dän saatava kirjauttaa tämä uskonnonvapa-
uslain mukainen sopimuksensa väestöre-
kisteriin. Tällöin kirkko ei enää voisi ottaa
lasta jäsenekseen äidin pyynnöstä äidin
yksin muuttaessa mielensä, toisin kuin on
asianlaita äidin ollessa jo alunperinkin kas-
teen kannalla. Tämä uskonnonvapauslain
korjaus suosisi ensisijaisena pidettävää
huoltajien yhteistoimintaa ja poistaisi osan
sukupuolten eriarvoisuudesta laissa.

Vaiikka avioeron saamiselle laki ei aseta
juuri mitään esteitä, emmehan silti-
kään hyväksyisi sitä, että siviiliavioliitol-
la olisi vuoden koeaika, jonka kuluessa
naisella olisi tuo avioliitto mitätöiden oi-
keus solmia avioliitto toisen miehen kans-
sa, kunhan uusi vihkiminen vain olisi kir-
kollinen. Kuitenkin syntyneen lapsen us-
konnollisesta asemasta päättämistä kos-
kee tämänkaltainen outo seikka.

Uudessa uskonnonvapauslaissa huolta-
jat ovat sukupuolen perusteella eriarvoi-
set. Tästä aiheutuu eräs turha ongelma, ellei
toteuteta oikein seuraavaa lain kohtaa: *Jo-
kaisella on oikeus päättää uskonnollisesta ase-
mastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yh-
dyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen,
tai eroamalla siitä. Lapsen uskonnollisesta ase-
masta päättävät hänen huoltajansa yhdessä.*

Käsittääkseni henkilön uskonnollinen
asema on hänen eri uskonnollisten yhdys-
kuntien jäsenyyksiensä luettelo. Luettelo
eli siis uskonnollinen asema voi olla tyh-
jäkin. Näin on vastasyntyneellä. Sen, että
jokaisella on tosiaankin jokin uskonnolli-
nen asema, voi päätellä myös hallituksen
esityksen laille antamista perusteluista ja

uskonnonvapauskomitean ehdotuksesta hallituksen esitykseksi.

Ajatelkaamme nyt syntyneen lapsen huoltajia, jotka yhdessä päättävät lapsen säilyttävän tyhjän uskonnollisen asemansa. Ratkaisu on ehkä ainoa mahdollinen. Tai sitten eri ratkaisuisista huoltajat sopivat juuri siitä kenties vaikeankin pohdinnan tuloksena.

Mielestäni huoltajilla tulisi olla oikeus saada tämä arvokas ja laissa ensisijaisena pidetty yksimielisyytensä virallisesti rekisteröidyksi. Tilaisuus siihen tulisi järjestää esitäytetyssä lomakkeessa, jossa kahden kuukauden kuluessa syntymästä huoltajat ilmoittavat maistraatille päätöksensä lapsen nimestä ja äidinkielestä sekä lapsen mahdolliset jäsenyydet eri uskonnollisissa yhdyskunnissa. Lomakkeen jääminen vaille merkintää lapsen ottamisesta uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi ei sinänsä riitä.

Kysymys on tärkeä, sillä lapsen uskonnollisen aseman pysyminen tyhjänä voi olla seuraus myös huoltajien erimielisyydestä, ja tässä tapauksessa, mutta vain tässä, uskonnonvapauslaki antaa toissijaisen jatkovaihtoehdon seuraavasti kuuluvan lain kohdan nojalla: *Jos huoltajat eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen sovi lapsen uskonnollisesta asemasta, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden kuluessa lapsen syntymästä yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan.*

Tämän tähden olisi, paitsi tarpeettomasti loukkaavaa, mahdollisesti myös kohtalokasta, jos huoltajilla ei olisi oikeutta virallistaa sopimistaan lapsen tyhjästä uskonnollisesta asemasta. Tietämäni mukaan luterilainen kirkko ei nimittäin aio kunnioittaa epävirallista sopimista, vaan (kirkkoon kuuluvan) äidin pyynnöstä se ottaa lapsen kasteessa jäsenekseen taustoja kyselemättä.

Ilman korjausta voisi siis pian toteutua seuraava. Ensin jonkin lapsen synnyttyä vanhemmat sopivat lapsen tyhjästä uskonnollisesta asemasta, ilmoittavat lapsen tiedot maistraattiin tämän mukaisina ja järjestävät (uskonnottomat) nimiäiset. Sitten äiti muuttaa mielensä ja liittää lapsen kirkkoon luullessaan väärin tätä tointaan lailliseksi. Vihdoin isän vaatimukselta ja nimiäisvieraat todistajina tuomioistuon peruu lapsen kirkon jäsenyyden.

* * *

Äskeinen tekstini on oleellisesti sama kuin mielipidekirjoitukseni Kalevassa ja Hämeen Sanomissa elokuussa 2003. Avioliittovertailuni olisi tietysti ollut osuvampi, jos avioero olisi edelleenkin hankala saada. Itse tavoitteelleni parempi vertailukohta on avioehto: Kun sellainen on laadittu sekä lisäksi julkisesti rekisteröity, puoliso ei voi sitä yksin edukseen muuttaa eikä peruuttaa.

Heti kirjoitusteni ilmestyttyä pyysin kulttuuriministeri **Tanja Karpelaa** ryhtymään niissä vaadittuihin toimenpiteisiin. Jo aiemmin heinäkuussa 2003 olin lähettänyt Väestörekisterikeskukseen ja opetusministeriöön tilanteesta perusteellisemmän selvityksen ratkaisuehdotuksineen. Siihen olin johtunut tutkimalla kysymystä, mitä lomakkeita uuden uskonnonvapauslain tähden oikein tarvittaisiinkaan. Väestörekisterikeskuksen kanssa saatoin heti hiukan pohtia asian mahdollista käytännön toteuttamista, mutta opetusministeriöstä en ole kuullut mitään.

Lainaanpa myös uskonnonvapauslain kyseisen uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan 3 §:n yksityiskohtaisia perusteluita, sillä ne vahvistavat näkemyksiäni (eduskunta hyväksyi yksimielisesti pykälän ja sen perustelut hallituksen esittämässä muodossa): "Pääsääntönä olisi, että lapsen huoltajat tekevät lapsen uskonnollista asemaa koskevat päätökset yhdessä. Tämä vastaisi lapsen huollosta ja tapaamis-oikeudesta annetun lain lähtökohtia huoltajien yhteistoiminnasta. Jotta huoltajien erimielisyys lapsen uskonnollisesta asemasta ei automaattisesti johtaisi lapsen uskonnollisen aseman jäämiseen avoimeksi, on säännökseen kuitenkin otettu myös toissijainen vaihtoehto niitä tilanteita varten, jois-

sa huoltajat eivät lapsen syntymän jälkeen pääse sopimukseen lapsen uskonnollisesta asemasta. Tällöin lapsen huoltajana toimiva äiti voisi halutessaan yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan.”

Tässä siis käytetään perustelun tavoitteiden tähden termiä ”avoin uskonnollinen asema” siitä tilanteesta, josta itse käytän termiä ”tyhjä uskonnollinen asema”. Mutta on myös huomattava, että terminä ei ollut ”vailla uskonnollista asemaa”; yksikäsitteinen uskonnollinen asema on siis jokaisella siviilisäädyn laila. Saman kertoo myös uskonnonvapauskomitean mietinnössä ehdotetun uskonnonvapauslain 4 §:n seuraavasti kuuluva toinen momentti: ”Huoltajien liittyessä uskonnolliseen yhdyskuntaan tai erotessa siitä lapsen uskonnollinen asema ei muutu, jolleivät huoltajat toisin päättä.”

Helmikuussa 2004 lähetin uudesta uskonnonvapauslaista kyselyn mannermaan kunkin maistraatin yhdelle henkikirjoittajalle. Tällöin tiedustelin tapauksista, joissa palauttaessaan syntyneen lapsen tietojen lomakkeen vailla merkintää lapsen liittämistä uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi huoltajat ovat selittäneet sen merkitsevän uskonnonvapauslain mukaista huoltajien yhteistä päätöstä ja sopimista siitä, että lapsen uskonnollinen asema on oleva tyhjä. Saamissani palautteissa (19/37; näistä vain osassa todella vastattiin kysymyksiini) ei yhdessäkään kerrottu tällaisesta tapauksesta.

Kuitenkin kysymys nousee itse uskonnonvapauslaista; ei ihmisten tarvitse odottaa lainsäätäjän ja viranomaisten toimenpiteitä rekisteröintikäytännön luomiseksi. Tosin maistraateilla on tuskin velvollisuutta taltioida mahdollisia erillisiä sopimuksia; saati, että ne voisivat viedä sopimuksen väestörekisteriin lapsen kohdalle. Sopimusten sitovuuskin selviäisi ehkä vasta oikeuskäsittelyssä.

Ajatelkaamme nyt avioparia. Se, että

Jouni Luukkainen (vas.) ja Sirpa Sarja mielenosoituksessa (kuva: Janne Vainio).

äiti voisi lainvoimaisesti rikkoo vanhempien sopimuksen lapsen tyhjästä uskonnollisesta asemasta ja yksin liittää lapsen uskonnolliseen yhdyskuntaan, voisi johtaa asian raskaasti ottavan isän harkitsemaan avioeroa ja yksinhuoltajuuden hakemista tai ainakin uusista lapsista pidättäytymistä. Mutta silloin sillä, että äiti voisi menetellä noin vielä yhden vuoden kuluuakin lapsen syntymästä, voisi olla se kohtuuton ja asioita yhä enemmän mutkistava seuraus, että tuossa vaiheessahan voisi uusi lapsi jo olla tulossa tai tullutkin.

On tietysti eri asia, jos mies jo puolison valinnassaan on luopunut omasta lastensa uskonnottomuuden toiveesta. Sellaista mahdollisuutta miettimään joutuu - tai miettimisen ohittaa - useampi mies kuin luulisi. Nimittäin luterilaisen kirkon uutisen mukaan vuonna 2003 Suomessa solmittiin 25222 avioliittoa, ja näistä 24052 tapauksessa ainakin toinen vihityistä oli kirkon jäsen; siis vain 1170 tapauksessa eli 4,7 % kaikista tapauksista kumpikaan puolisoista ei kuulunut kirkkoon. Uskonnottomat eivät siis mene naimisiin vain uskonnottomien kanssa; puhtaasti tilastollisesti ajatellen hankalampaa heidän onkin löytää toinen kaltaisensa kuin uskontoisten on löytää toinen uskontoinen.

Sikäli siis uskonnonvapauslaki sortaa sekä miessukupuolta että uskonnotonta katsumusvähemmistöä. Siihen, eli siis jo alusta lähtien syntynyttä lasta uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi liittämistä tahtovan äidin tahdon toteutumiseen aina hänen omalla päätösvallallaan isän tahdon vastaisestikin, ei välttämättä kovin helposti saada muutosta, vaikka eduskunnan perustuslakivaliokunta mietinnössään uskonnonvapauslakiesityksestä katsoikin, että kysymyksessä lapsen uskonnollisesta asemasta päättämisestä olisi hallituksen asianmukaista arvioida lapsen huollosta ja tapausoikeudesta annetun lain täydentämistä.

Ja kyllähän lain tulisi olla sellainen, että lapsen liittämiseen uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi pitäisi aina tarvita huoltajien yhteinen päätös. Sitä ehdotti uskonnonvapauskomitea, ja se oli Vapaa-ajattelijain liiton kanta. Arvatenkin kuitenkin kirkko onnistui kirkolliskokouksensa lausunolla ja ehkä taustatyölläänkin vaikuttamaan asiaan lain jatkovalmistelussa niin, että tämä seikka ei lakiin asti säilynyt.

Toisaalta uskonnottomien miesten ei ole mikään pakko hankkia lapsiaan uskontoisten naisten kanssa - eikä mielestäni pidäkään hankkia. Kirkkopuoli voisikin vastaisuudessa torjua Vapaa-ajattelijain liiton kannan tähän epäämättömään seikkaan vedoten. Liiton onkin vain keskityttävä uskonnottomien nuorten uskonnottoman identiteetin tukemiseen. Mutta saattaisihan silti nainen, joka ei kuulu kirkkoon avioliiton solmimishetkellä, lapsen sitten synnyttyä ja saatua nimiäisensä haluta liittyä kirkkoon ja liittää siihen lapsensakin. Tällaista perhettä hajottavan toiminnan mahdollisuutta taas kirkon on hankalampi puolustaa.

Kaipaamani vaatimattomampi korjaus pitäisikin olla sekä pohjimmiltaan riidaton

että muodossa tai toisessa yksinkertainen toteuttaa. Maistraattien rekisteröintitehtävistä on juuri annettu eduskunnalle hallituksen esitys (HE 123/2004 vp), ja sama työryhmä voisi sillä taholla olla asialla jälleen. Itse tein tämän kirjoitukseni valmistelun yhteydessä kantelun oikeuskanslerille.

Edelleen jokaisen lapsen saavan ja yhdesä toisen vanhemman kanssa lapsen uskonnottomasta asemasta sopivan pitäisi tehdä sopimus kirjallisena ja tarjota sitä maistraattiin. Tarkoituksena olisi toisaalta tehdä propagandaa maistraattia kohtaan kantelun mahdollisuuskin vastahakoisen maistraatin tapauksessa mielessä pitäen ja toisaalta, miehen kyseessä ollen, varautua tarpeen vaatiessa yritykseen vedota tähän sopimukseen oikeudessa. Jos taas kyseessä olisi nainen, tulisi hänen lisäksi kirjallisesti ilmoittaa maistraatille, että hän luopuu oikeudestaan liittää lapsi uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi.

Myös nimenjulkistamisjuhlapalvelujen tarjoajien olisi huomattava esittää lapsen vanhemmille tämäkin lapsen uskonnottoman aseman ja vanhempien sovun turvaamiseen tähtäävä seikka. ●

Janna Vainio (teksti & kuva)

Kulttuurisota

“The Passion” po

Paul Kurtz, *Free Inquiry*n päätoimittaja, filosofian emeritus professori (*the State University of New York, Buffalo*), tutkimuskeskuksen johtaja ja *Rationalist Internationalin* kunniajäsenen kirjoittaa **Mel Gibsonin** kiistelystä elokuvasta *The Passion of the Christ* (SA Newmarket Films, 2004).

Mielenosoitus sai huomiota

Vapaa-ajattelijain liitto järjesti mielenosoituksen Helsingissä Eduskunnan lisärakennuksen avajaisten yhteydessä 22.9. Teemana olivat uskonottomien oikeudet. Mielenosoitus keräsi vajaat kolmekymmentä osanottajaa, ja kadulta tuli mukaan muutama ohikulkija. Valtiovallan sisäinen eriarvoisuus näkyi taaskin siten, että vapaa-ajattelijat sijoitettiin liejua täynnä olevalle tietyömaalle samaan aikaan kun pappi siunasi uutta eduskunnan toimitilaa.

Paikalla oli Satakunnan vapaa-ajattelijoiden toimiva **Sirpa Sarja** (yllä oik.), jonka tapauksesta on kerrottu tarkemmin Vapaa Ajattelijassa 2-3/2004 (“Pakkouskontoa Porissa”). Sirpa Sarjan kouluikäiset lapset oli yritetty pakottaa uskonnonopetukseen, vaikka heidän uskonnoton asemansa oli lain mukaan kiistaton, ja tapauksen johdosta kansanedustaja **Mikko Elo** (yllä vas.) oli tehnyt eduskuntakyselyn. Sirpa Sarja ja liiton toiminnanjohtaja **Paula Vasama** sekä Helsingin vapaa-ajattelijain ja Humanistiliiton edustaja **Henrik Sawela** (molemmat kuvassa takalla) pääsivätkin keskusteluyhteyteen Mikko Elon kanssa, joka lupasi välittää heidän viestinsä eteenpäin opetusministeri **Tuula Haataiselle** ja oikeusministeri **Johannes Koskiselle**. ■

The Passion of the Christ ei ole pelkästään elokuva, vaan myös poliittinen nuija, jota ainakin johtavat konservatiiviset kristityt käyttävät sekularisteja vastaan. Televisiokomentaattori **Bill O’Reillyn** mielestä Mel Gibsonin elokuva toimii nyt aseena Yhdysvalloissa syntyneessä kulttuurisodassa perinteisten uskovaisten ja sekularistikannattajien välillä – kuten *the New York Times*, **Frank Rich**, **Andy Rooney** ja hallitseva “kulttuurieliitti”. **Newt Gingrich** nauraa hörötti, että elokuva voi olla vuosisadan “merkittävin kulttuuritapahtuma”. **James Dobson** (*Focus on the Family*) ja lauma saarnaajia ennustaa sen olevan “loistavin elokuva mikä on koskaan tehty”. Bussilasteittain hartaita kirkossakävijöitä on kuljetettu päivittäin katsomaan elokuvaa, mikä esittää yksityiskohtaisen raa’asti Jeesuksen vangitsemisen, oikeudenkäynnin, ristiinnaulitsemisen ja kuoleman. Sen on tarkoitus herättää sympatiaa **Jeesusta** kohtaan, joka puolialastomana kärsii väkivaltaisista, sadomasokistisista raipparangaistuksista vainoajiensa käsissä ja luoda vihamielisyyttä juutalaisia, sekularisteja ja separatistiteja kohtaan, jotka ovat kehdanneet kyseenalaistaa Gibsonin käsikirjoituksen lisesti paikkansa pitävän kertomuksen.

The Passion of the Christ vahvistaa sen tosiasian, jota sekularistitkaan eivät rohkene jättää ottamatta huomioon: enemmän kuin koskaan ennen, raamatusta on tullut vaikutusvaltainen poliittinen voimakeino Yhdysvalloissa. “The Religious Right” –

KÄÄNNÖS: Asta Leppänen

oliittisena aseena

“Uskonnollinen oikeisto” – ei säästele sanojaan sekularismin romuttamiseksi ja toivoo muuttavansa Yhdysvallat jumalapelkääväksi (hurskaaksi) maaksi joka tervehtii teemalla “one nation under God - (yksi kansakunta Jumalan alaisuudessa)” ja vastustaa homoavioliittoja ja muita liberaaleja tavoiteohjelmia. Voimakkaiden uskonnollisten ja poliittisten voimien julkisilla välihuomautuksilla on epäedullisia seuraamuksia. Perustuslain laatija **James Madison** oikeutetusti oli huolissaan ryhmien, ja varsinkin uskonnollisten ryhmittymien, sisäisestä eripurasta, mikä hajottaisi kansalaisyhteisöt.

Elokuva on vaikutusvaltainen media. Sarjaelokuvat kuten *Star Wars*, *The Lord of the Rings*, *Harry Potter*, *Star Trek*, *The Terminator* ja *Matrix* on kirjoitettu mielikuvitusta apuna käyttäen ja ne ovat osoittautuneet erittäin viihteellisiksi, mukaansatempaaviksi ja huikeiksi kassa- ja yleisömenestyksiksi. *The Passion of the Christ* on kuitenkin paljon enemmän, sillä se hyökkää perusdemokraattisia sekulaarisia arvoja vastaan. Se esittää myös mielikuvia tosiasioiden sijasta ja pahaa-aavistamattomille ja hyväuskoisille elokuva on enemmän kuin luovan taiteen harjoittamista, se on taiteellista ja historiallista vilpillisyyttä.

Vääristely versio raamatusta

Gibson on väittänyt, että hänen elokuvansa on evankeliumien todenmukainen ja tarkka esitys. Näin tuskin on asianlaita. Monissa kohdin *Passion* esittää ylimääräistä raamatullista aineistoa, mikä vääristelee raamatunkertomuksia. Gibson käyttää taiteen vapautta huolettomasti.

Arvostelijat ovat korostaneet, että Gib-

son on vääristellyt Pontius Pilatuksen henkilöhaamon, mikä elokuvassa kuvataan suvait-

sevana, hyväntahtoisena ja oikeudenmukaisena tuomarina – kun puolueettomat pakanalliset historianmukaiset tekstit osoittavat, että hän oli ilkeämielinen poliittinen opportunisti. Elokuva esittelee myös Pilatuksen vaimon, **Claudian**, hyväntahtoisena sankarittarena. Hän on myötätuntoinen Jeesusta kohtaan ja ajattelee hänen rangaistuksensa olevan kohtuuton, josta onkin jonkin verran tekstiperustaa raamatussa. Mutta Gibson menee kuvauksessaan vieläkin pidemmälle: Elokuvan eräessä kohdin Claudia käyttäytyy ystävällisesti **Mariaa** ja **Maria Magdaleena**a kohti, lahjoittaen heille pellavaliinoja. Niillä Maria pyyhki verilammikot siltä paikalta, jossa roomalaiset ruoskivat Jeesuksen. Näitä kohtauksia ei löydy mistään neljästä evankeliumista. Kirkkohistorioitsija **Elaine Pagels** on sanonut, että on mahdotonta, että juutalaisnaiset olisivat hakeneet tai saaneet minkäänlaista myötätuntoa tai apua roomalaisilta.

Evankeliumit eivät myöskään tue juutalaisten sotilaiden ja vartijoiden Jeesukselle antamia vakavia pahoinpitelyjä Getsemanen puutarhassa ennen roomalaisten antamia rangaistuksia. Eräessä karmeassa kohtauksessa juutalaisjoukot tuovat Jeesuksen takaisin Jerusalemiin vahvasti sidottuna, herkeämättä hakaten ja eräessä kohdin jopa pudottaen hänet sillalta. Tästä ei ole selvitystä evankeliumeissa. Se on napattu mukaan (elokuvaan) korostamaan vangitsijoiden raakuutta.

Evankeliumit kertovat, että pappien lähettämä suuri ihmisjoukko saapui puutarhaan pidättämään Jeesuksen. Syntyi tapelu ja Jeesus käski opetuslapsiaan laskemaan miekkansa. (Tässä kuten muuallakaan Jeesus ei vaikuta kuuluvan omaan kulttuuriinsa eikä uskonnolliseen juutalaiseen miljööseen. Sekä hän, että hänen kannattajansa on johdonmukaisesti luonnehdittu luopioiksi ja omaan sosiaaliseen ympäristöönsä kuulumattomiksi). Matteuksen evankeliumi 26:57 sanoo: "Vangitsijat veivät Jeesuksen ylipappi Kaifaksen luo, minne lainopettajat ja kansan vanhim-

-Gibsonin elokuva on erityisen raamatullinen ja harhaanjohtava.

mat olivat kokoontuneet". Markuksen evankeliumi 14:53 tulkitsee:

"Jeesus vietiin ylipapin luo, ja koko ylin papisto sekä vanhimmat ja lainopettajat kokoontuivat sinne". Luukkaan evankeliumi 22:54: "He vangitsivat Jeesuksen ja veivät hänet mukanaan ylipapin taloon". Johanneksen evankeliumin versio 18:12: "Sotilaat, joita komensi korkea upseeri, ja juutalaisten lähettämät miehet vangitsivat nyt Jeesuksen, panivat hänet köysiin ja veivät hänet ensiksi Hannaksen luo. Hannas oli senvuotisen ylipapin Kaifaksen appi".¹⁾

Jos juutalaisten vartijoiden pahoinpitelyt eivät löydy raamatunkirjoituksista, niin mistä Gibson on ne lainannut? Ne ovat lähtöisin katolilaisen nunnan ja mystikon **Anne Catherine Emmerichin** oletetuista paljastuksista. Itse asiassa, suurin osa *Passion*-elokuvasta on lainattu Emmerichin vuonna 1833 julkaisemasta kirjasta, mikä tunnetaan englannin kielellä nimellä *The Dolorous Passion of Our Lord Jesus Christ*. Nykyinen painos ylpeään vakuuttaa kansipäällisessään, että se on jumalallisten paljastusten klassikkokertomus, josta Mel Gibson sai inspiraation elokuvaansa.²⁾

Emmerich, "Jeesuksen pyhien haavojen" innokas ihailija ja mietiskelyn harjoittaja, kuvailee kirjassaan kuinka sen jälkeen kun Jeesus oli pidätetty, hänet sidottiin, lyötiin herkeämättä, raahattiin perässä ja pakotettiin kävelemään paljain jaloin särkikäillä kivillä. Keskittykäämme siltaan, jonka he pian saavuttivat ja jonka Gibson kuvaa filmissään. Emmerich toteaa: "Näin Herramme syöksyvän kahdesti ennen kuin hän saavutti sillan ja nämä syöksyt aiheutuivat pelkästään epäinhimillisestä käytöksestä, jolla sotilaat vetivät häntä perässään. Mutta kun he olivat sillan puolivälissä, vetivät he säälimättömän täysillä ja Jeesus iskeytyi niin rajusti, että hänet lennätettiin sillalta veteen...Jos Jumala ei olisi varjellut häntä, olisi hän kuollut tässä putouksessa."(s.71).

Viittaan tähän kohtaukseen vain osoittaakseni, että Gibson meni huomattavasti evankeliumin kirjoitusten ulkopuolelle ja lisäsi käsikirjoitukseen kuulumattomia,

etupäässä Emmerichin piirtämiä tapahtumia. Muistakaa, että nämä ovat meediomystikon subjektiivisia visioita, jotka on käännetty yli 1800 vuotta sen jälkeen kun ne olivat tapahtuneet. Menin katsomaan elokuvan toistamiseen nähdäkseni jos elokuvan lopussa Emmerichin teoksesta olisi minkäänlaista lähdemerkintää. En löytänyt mitään - silmiinpistävä laiminlyönti.

The Passion of the Christ keskittyy suurelta osin Jeesuksen ruoskintaan. Kaksi evankeliumeista toteaa yksinkertaisesti, että Pilatus "ruoskitti Jeesuksen ja luovutti ristiinnaulittavaksi" (Matteus 27:26, Markus 15:15). Johanneksen evankeliumin kuvaus yhtyy: (19:1-2): "Nyt Pilatus käski ruoskia Jeesuksen". Luukkaan evankeliumi (23:16) ilmoittaa Pilatuksen sanoneen: "Minä päästän hänet vapaaksi, kunhan ensin olen antanut kurittaa häntä".

Evankeliumien asiallisesti ja ilman kerrottua kehittäviä ilmaistut kohdat on räikeästi laajennettu Emmerichiltä: "Ensimmäinen käytettiin okaisia risuja, päällystettynä solmuilla ja piikeillä. Näiden piikkien iskut repivät hänen ihonsa rikki veren suihkutessa..." (s. 135). Emmerich kuvasi sitten piiskojen käytön: "koostuen pienistä ketjuista tai rautaisilla koukuilla päällystetyistä hihnoista, jotka upposivat luuhun asti ja repivät isoja kudosten palasia jokaisella iskulla." (s. 135). Lisäksi missään evankeliumissa ei kuvata ketkä olivat seuraamassa ruoskintoja. Emmerich toteaa, että: "juutalainen roskajoukko koontui pienen välimatkan päähän". Gibsonin versiossa korkein papisto katselee ruoskintaa sillä aikaa kun saatanan naispuolinen ruumiillistuma seuraa tapahtumaa heidän kanssaan. Tätä ei ole kuvattu missään raamatun kohdassa. Gibson menee näin ollen Uuden Testamentin kirjoitusten ulkopuolelle antaen ymmärtää, että juutalaiset ja heidän johtajansa olisivat osallistuneet Jeesuksen raakaan pahoinpitelyyn.

Uuden Testamentin kirjoitukset toteavat aukiolle kokoontuneen korkeimman papiston ja muun kansanjoukon todistaneen Pilatuksen määränneen Jeesuksen ristiinnaulittavaksi ja saaneen mahdollisuuden vapauttaa **Barabbas** Jeesuksen sijasta. Tämä on yksityiskohtaisesti kuvattu Gibsonin elokuvassa.

Elokuva vaikenee kuitenkin siitä seikasta, että Jeesus, hänen äitinsä Maria, **Pieteri, Jaakob** ja muut opetuslapset, muiden kansanjoukossa olleiden kannattajien ohella, olivat itsekin juutalaisia. Emerichin ja Gibsonin versioissa juutalaiset irtautuvat Jeesuksen pääasiallisista vihemiehistä kiihottaen roomalaisia, ei vain ristiinnaulitsemaan hänet, vaan myös kiduttamaan ja aiheuttamaan maksimaalista kärsimystä. Mielestäni asiansyiden elokuvassa on vieläkin juutalaisvastaisempi: Pilatus yrittää tyynnyttää juutalaisia (Jeesuksen) pahoinpitelyn avulla, heidän ollessa yhä tyytymättömiä – todella verenhimoista touhua!

Onko *The Passion of the Christ* juutalaisvastainen? Kyllä, minun arvostelukykyäni mukaan jopa räikeästi. *The Passion* toistaa keskiaikaisen taiteen ja kärsimysnäytelmien juutalaiskuvausmuotoja, jotka provosoivat antisemitistisiin joukkovainoihin ja joista on kärsitty "Kristuksen tappajien - "Christ killers"" taholta jo vuosisatoja. On ollut paljon puhetta tosiasiaista, että Mel Gibsonin 85-vuotias isä, **Hutton Gibson**, kieltäytyy uskomasta juutalaisten joukkomurhien koskaan tapahtuneenkaan. Hänen kerrotaan sanoneen, että Vatikaanin II konsiili oli "juutalaisten tuella tehty vapaamuurarien salajuoni". Mel Gibson poisti elokuvan alkuperäisestä versiosta Matteuksen evankeliumin kirjeen (27:25-26) tekstityksen: "Hänen verensä saa tulla meidän ja meidän lastemme päälle!" vaikka se ilmeisesti säilyi puhutussa aramean kielessä elokuvan kohtauksessa.

Paavi **Johannes Paavali II:n** kunniaksi täytyy mainita, että hän teki vuonna 2000 historiallisen anteeksipyyntönsä julistaen, että nykypäivän juutalaisia ei voi pitää vastuunalaisina Kristuksen kuolemaan. Silti, *The Passion* sai ensi-iltansa aikana, jolloin juutalaisvastaisuus on maailmalajuisesti kasvussa, varsinkin Euroopassa ja Islaminuskoisessa maailmassa.

Raamatunkirjoitusten (varsinkin Johanneksen evankeliumin) mukaan Kristus kuoli ristillä koska Jumala lähetti hänen ainokaisen poikansa kuolemaan syntiemme puolesta. Näin ollen kaikki syntiset ovat vastuunalaisia, ei pelkästään muinaisen Israelin juutalaiset. Mel Gibson on itse syyttänyt kaikkia syntisiä ristiinnaulitse-

misesta. Jos näin on asianlaita, niin Kristuksen ristiinnaulitsemisen oli määrä tapahtua ja Hän (Jumala) oli sen muuten ennustanut. Miksi Jumala oli valmis sallimaan hänen ainokaisen poikansa kärsimään karmean kuoleman, on vaikea käsittää. Mutta kristittyjen ”anteeksipyytäjien” mukaan se oli ennalta määrätty, jotta ne jotka Kristukseen uskoivat, pelastuisivat. Näinollen Jumala – eikä yksinomaan juutalaiset ja roomalaiset – olivat vastuussa Jeesuksen ristiinnaulitsemisesta. Joku saattaisi jopa sanoa, että jos tämä oli osa jumalallista suunnitelmaa, niin juutalaisten pitäisi saada meriittiä sen totetuttamisesta.

Ovatko raamatunkirjoitukset luotettavia?

Ovatko Uudessa Testamentissa kuvatut Jeesuksen kertomukset – tässä tapauksessa hänen oikeudenkäyntinsä, ristiinnaulitsemisensä ja kuolemansa (jättäen rauhaan hänen syntymän, elämän ja ylösnousemuksen) paikkansa pitäviä historiallisia tapahtumia? Epäilen. Tämä kielteinen arvio on vedetty Uuden Testamentin kirjoitusten huolellisten opillisten ja tieteellisten tutkimusten perusteella.

Avainasemassa on fakta, että Evankeliumien kirjoittajat eivät olleet itse tapahtumien silminnäkijöitä noissa asiakirjoissa. Jos Jeesus kuoli n. vuonna 30 jaa (= jälkeen ajanlaskumme alun), (tämä perustuu oletukseen, koska osa ihmisistä jopa kyseenalaistaa onko hän koskaan elänytään;³⁾ niin Markuksen evankeliumi oli arvatunkin kirjoitettu ensimmäisen vuosituhannen seitsemännellä vuosikymmenellä, Matteus ja Luukas kahdeksannella ja Johannes noin 90-100 luvulla jälkeen ajanlaskumme alun. Joten ne oli kirjoitettu noin 40-70 vuotta Jeesuksen kuoleman jälkeen. Evankeliumit perustuvat suulliseen perimätietoon, juontaen juurensa toisen ja kolmannen käden todistajanlausunnoista, jotka on koottu varhaisten juutalaiskristittyjen joukosta, sisältäen kaskumaisia kertomuksia, sairainakin pidettyjen ihmisten lausumia sananparsia, tarinoita ja vertauskuvia. Evankeliumien väitteet eivät ole toisistaan riippumattomasti oikeiksi vahvistettuja puolueettomien sil-

minnäkijöiden lausuntoja – sitä suuremmalla syyllä kannattaa olla skeptinen niiden asiapitoisesta totuudesta. Niitä ei kirjoitettu kuten historiikkiä tai elämäkerrtaa sinänsä – ja kirjoittajat eivät käyttäneet perusteellisia ja historiallisia kirjallisia tutkimusmetodeinaan. Raamatuntutkija **Randel Helmsin** mukaan ne olivat pikemminkin propagandististen lähetysaarnajien kirjoittamia, jotka olivat kiinnostuneita ”hyvien uutisten” julistamisesta yrittäen houkutella ja kääntää ihmisiä kristinuskoon.⁴⁾ Sen tähden evankeliumeja ei pidä ottaa kirjaimellisena totuutena vaan eräänlaisena (sen ajan) uutena ideologis-moraalis-teologismuotoisena oppina.

Evankeliumeja kirjoittaessaan kirjoittajat ilmeisesti palasivat takaisin Vanhaan Testamenttiin ja löysivät tekstikalkelmia, jotka viittasivat Messiaan uudelleen tulemiseen, syntymisestä nuorelle naiselle (neitsyelle) ja pystyivät seuraamaan hänen sukujuuriaan **Daavidiin** saakka – minkä vuoksi Matteus ja Luukas tekivät niin suuren hässäkän Jeesuksen syntymisestä Beetlehemiin. Niinpä evankeliumit pitäisi lukea sanataiteelliseksi tuotannoksi, luovan mielikuituksen tarpeettomaksi pitkittämiseksi, jotta ne täyttäsivät kiihkeät vapahduksen kaipuut. Ne ovat kaikkein vaikutusvaltaisimmin kaunokirjallisuuden muoto, joka on hallinnut länsimaista kulttuuria kautta sen historian. Onko niillä olemassa pienintäkään totuudenjyvää on kyseenalaista, todelliset tapahtumat on vaikeaa osoittaa todeksi, erityisesti koska Jeesuksesta ja hänen ihmeparannuksistaan ei ole olemassa mainintaa missään pakanallisessa kirjallisuudessa.⁵⁾

Perimätiedon mukaan Markus kuuli Jeesuksesta **Pietarilta**. **Eusebius** (260-339 vuotta jaa) on tämän väitteen tietolähde, mutta Eusebius kirjoitti n. kolme vuosituttua Jeesuksen kuoleman jälkeen. Joka tapauksessa Matteus ja Luukas perustavat kirjoituksensa melko varmasti Markukseen.⁶⁾ Nämä kolme synoptista evankeliumia ovat samantyyppisiä, vaikka ne ovatkin ristiriidassa toisiinsa nähden monessa merkityksellisessä tapauksessa. Tutkijat uskovat, että jotkut niistä juontavat juurensa jostakin muustakin kirjallisesta

lähteestä. (Q, (saks. Quelle = lähde) väitetty kadonnut lähde).

Toinen historiallinen tosiasia, joka kannattaa pitää mielessä on, että evankeliumit kirjoitettiin roomalaisten ja juutalaisten pitkän sodan jälkeen (vuosina 66-74), jolloin tuhoutui sekä Jerusalem että heidän temppelinsä (vuonna 70). Sadattuhannet juutalaiset menehtyivät ja hajaantuivat ympäri Välimeren aluetta näiden sotien aikana. Olot Jerusalemissa saatiin lopulta tasoitettua vuonna 135. Tuon ajan poliittiset olot vaikuttivat evankeliumien useisiin kirjoittajiin ja heidän synoptisiin evankeliumeihinsa, eikä suinkaan Jeesuksen aikakausi. Jonkinverran myöhemmin kirjoitettu Johanneksen evankeliumi heijasti kasvavaa kristinuskon suosiota. Toinen Johanneksen nykypäivänä erittäin vaikutusvaltainen kirja, Ilmestyskirja, ennustaa maailmanloppua, hurmosta ja Jeesuksen toista tulemistä. Monien tutkijoiden mielestä tämä kirja heijastaa häiriintyneiden henkilöiden ”märehtimistä”. Meillä ei ole luotettavia todisteita siitä, että nämä tapahtumat tulevat tulevaisuudessa toteutumaan, silti sadat miljoonat ihmiset nykypäivänäkin ovat vakuuttuneita siitä, että ne toteutuvat – silkkään uskoon perustuen.

Tarkastelkaamme toistakin historiallista kontekstia, mikä ajoittuu ensimmäisen vuosituhannen puolelle, jolloin suurin osa Uudesta Testamentista oli kirjoitettu. Kaksi juutalaista uskonlahkoa taistelivat valta-asemasta. Ensimmäinen oli rabbiininen juutalaisuus, joka noudatti tooran käskyjä ja rituaaleja (mukaan luettuna ympärileikkaus ja ruokavaliosäädökset). Rabbiiniset juutalaiset pitivät lujasti kiinni Vanhan Testamentin mallista, että juutalaiset olivat ”valittu kansa”. Ollessaan orjina Egyptissä he pakenivat Luvattuun maahan, Palestiinaan. Jonain päivänä diasporan jälkeen juutalaisten oli määrä palata takaisin Israeliin ja kunnostaa heidän temppelinsä.

Toinen uskonlahko oli varhainen juutalais-kristillisyys, joka yritti vedota Rooman imperiumiin – ei vain juutalaisiin – vaan myös pakanoihin. Siinä se onnistuikin käytännöllisesti katsoen pelkästään murtamalla rabbiinisen juutalaisuuden. Tämä olikin syynä evankelistojen (varsin-

kin Johanneksen) kasvaviin negatiivisiin viittauksiin juutalaisista, syyttäen heitä Jeesuksen ristiinnaulitsemisesta. Kristinuskon pystyi tekemään suuren harppauksen värväämällä käännynnäisiä ja kilpaillemalla muita uskolahkoja, kuten mithralaisuutta vastaan. Mutta se pystyi tähän ainostaan sanoutumalla irti rabbiinisesta juutalaisuudesta. Se synnytti paljon maailmanlaajuisemman sanoman, josta oli ohimennen jo vihjattu Paavalin kirjeissä (kirjoitettu n. 15-20 vuotta Jeesuksen ristiinnaulitsemisen jälkeen). Näiden uusien kristittyjen ei tarvinnut ympärileikkauttaa poikalapsiaan eikä noudattaa juutalaisia ruokavaliosäännöksiä.

Näin ollen, *The Passion of the Christ* -elokuvan raamatuntekstejä ei pidä lukea kirjaimellisesti juutalaisten vastaisina saaroina vaan pikemminkin kahden juutalaislahkon – perinteisen ja kristinuskoon pohjautuvan juutalaisuuden - riitaisena taisteluna valta-asemasta.

Jos neljää evankeliumia lukee rinnan, kuten olen tehnyt useita kertoja, löytää useita aukkoja ja ristiriitaisuuksia. On ilmeistä, että niiden kirjoittajat eivät tunneneet omana elinaikanaan Jeesusta. Jokainen evankeliumi oli kyhäty käsin kokoon tyydyttäkseen silloisten kehittyvien uusien kristillisten kirkkojen pakottavat käytännön tarpeet. Ne olivat ihmisten laatiomia, joita motivoi transsendenttinen houkutus uskoa Kristukseen, Jumalan poikaan, ihmiskunnan pelastajaan. Evankeliumit ovat täten historiallisesti epäluotettavia ja siksi myös *The Passion of the Christ*. Mutta Gibson menee vieläkin pidemmälle, kuten seuraavassa osoitan.

Kristinuskon syntyminen

Perusteiksi esitän, että tästä analyysistä on olemassa kaksi tärkeää johtopäätöstä: Ensimmäiseksi, uskontojen ja poliittisten voimien liittoutuminen voi olla erittäin tuhoisaa, varsinkin kun näiden uskontojen tukijana on valtio tai imperiumi. Keisari **Konstantinuksen** (vuoden 312 paikkeilla) muutosten myötä kristinuskon vahvistettiin Rooman Imperiumin viralliseksi uskonnoksi n. kolme vuosisataa Jeesuksen ristiinnaulitsemisen jälkeen. Nikean piispan vuonna 325 kirjoittaman Nikaian us-

kontunnustuksen mukaan Pontius Pilatus ristiinnaulitsi Jeesuksen. Se julisti myös, että Jeesus, Jumalan poika on yhtä Isän kanssa. Päätös, että mitkä kirjat olisi pitänyt sisällyttää Uuteen Testamenttiin oli poliittinen, Nikean hallituksen äänestykseen osallistuneiden piispojen säätämä. Tässä ja muissakin kirkolliskokouksissa Raamatun kaanonista jätettiin pois monia joidenkin kristillisten ryhmien arvostamia apokryfisiä kirjoja. Se siitä historiallisesta objektiivisuudesta.

Keisari **Julius** (331-363 jaa), Konstantinuksen veljenpoika ja filosofian opiskelija tuli skeptiseksi kristinuskoa kohtaan ja oli valmistautunut lakkauttamaan kristillisen kirkon, minkä hän olisi tehnytkin, ellei hänen armeijansa - arvatenkin kristitty sotilas olisi murhannut häntä. Joka tapauksessa, kristinuskoko voitti ja suuri muinainen helleenis-roomalainen sivilisaatio lopulta heikkeni. Mutta tämä ei tapahtunut pienessä mittakaavassa poliittisten osatekijöiden vuoksi: raamatun ympärys miekan avulla ja absolutistisen kristillisen uskon luominen, suvaitsemattomuus muita uskontoja kohtaan ja valmius käyttämään mitä tahansa keinoja tehdäkseen loppu kerettiläisyydestä.

Viidennen vuosituhannen alkuun mennessä yhä useampi Rooman imperiumin asukas liittyi kristillisiin kirkkoihin, jotka korvasivat pakanalliset uskonnot. Kristinuskoko vallitsi suvereenisti halki Euroopan, Pohjois-Afrikan ja Lähi-Idän. Kaksi jälkimmäistä olivat muslimien vallassa 7. ja 8. vuosituhannen ajan, mutta feodaalinen Eurooppa pysyi kristittyillä, kun se siirtyi niin kutsutulle pimeälle keskiajalle. Vain renessanssikauden, uskonpuhdistuksen, tieteen kehittymisen kaudella ja demokraattisten vallankumousten aikoina kristinuskon valta-asema heikentyi. Nykyaikaisen yhteiskunnan maallistumisen vana vedessä luonnonmukaiset aatteet ja humanistiset arvot yleistyivät.

Uskontojen ja poliittisten voimien yhteenliittymät ovat historiallisesti saaneet aikaan hirvittäviä uskonnollisia konflikteja pistenä vastakkain katolilaiset ja protestantit, islamin pyhää sotaa käyvät kristinuskon ristiretkeläisiä vastaan ja aiheuttaen jatkuvia sotia kristittyjen, juutalaisten, muslimien, hindujen ja muiden

uskontojen kesken. Jumala suojelkoon meitä jumalista huumaantuneita leegioita vastaan, joilla on voima tuomita niitä, jotka ovat eri mieltä! Yhä suuremmalla syyllä kiittäkäämme amerikkalaisen perustuslain kirjoittajia, jotka säätivät kansalaisten perusoikeuksien julistuksen, mukaan lukien perustuslain ensimmäinen lisäys (First Amendment), kieltäen uskontojen perustamisen.

Tutkimustyön vapaus

Toinen vedettävissä oleva johtopäätös on, että kristillisten legendojen syntyperät ovat aivan liian kauan maanneet tarkastamattomina, hautautuneina ajan hiekkään. Uskovaiset ottivat Uuden Testamentin vastaan kuten se annettiin, ja kenelläkään ei ollut oikeutta kyseenalaistaa sen pyhiä oppeja, jotka luultavasti perustuvat ilmestyksiin korkeammalta taholta. Mutta skeptisyyttä vaaditaan – sitä samaa skeptisyyttä, jota pitäisi käyttää myös Mooseksen Siinai-vuorella tapahtunutta ilmestystä ja muita Vanhan Testamentin profettojen ilmestyksiä kohtaan. Ortodoksijuutalaiset, jotka tunnustavat legendan ”valitusta kansasta” ja lupauksen, että Jumala antoi Israelin juutalaisille, niin ikään perustavat tämän tuomitsemisen todeksi, vahvistamattomiin todistajanlausuntoihin pohjautuen.

Nykypäivänä meillä on tieteelliset välineet historiantutkimukseen ja raamatun kritisointiin. Voimme käyttää apunamme kahden vuosituhannen aikana kehittyneitä opillisia ja tieteellisiä tutkimuksia. Voimme syventyä seikkaperäiseen todistusaineistoon, arkeologiaan, kielitieteelliseen analysointiin ja tekstiarvosteluihin todistaaksemme tai diskonfirmoidaksemme muinaisten kirjallisten dokumenttien uskottavuuden. Valitettavasti suuri yleisö on lähes täysin tietämätön tästä tärkeästä tutkimustyöstä. Vastaavanlainen tapaus on Koraanissa olevat Muhamedin ja hänen islamilaisen syntyperän paljastukset. Koska ne ovat samantapaisesti puolueettomien silminnäkijöiden todeksi vahvistamattomia, ne pohjautuvat vastaavanlaisesti epävarmalle perustalle. Koraanistakin on olemassa rikas skeptinen kirjallisuusaineisto. Mutta suurin osa tut-

kijoista pelkää tuoda heidän eriäviä joh-
topäätöksiään julki.

Niin kutsuttuja Aabrahamin kirjoja –
Uutta- ja Vanhaa Testamenttia sekä Ko-
raania – pitää tarkastella huolellisesti
käyttään järkiperaistä ja tieteellistä ana-
lyysiä. Ja näiden tutkimusten tulosten pi-
tää päästä ulos tutkimuslaitoksista ja olla
luettavissa ja omaksuttavissa yhä laajem-
min. Valitettavasti tutkimuksen vapaus
harvoin luo pohjaa ”pyhille teksteille”. Itse
asiassa, uskonnollisesti toisinajattelevien
ankarat rangaistukset ovat olleet olemas-
sa aina viime aikoihin asti.

Ottaen huomioon Mel Gibsonin eloku-
van yleisömenestyksen, muitakin Jeesus-
elokuvia tullaan tuottamaan – sillä Jeesus
myy Amerikassa! *The Passion of the Christ*
voi valitettavasti lisätä suvaitsematto-
muutta toisinajattelihoita kohtaan ja voi
pahasti vaarantaa helposti haavoittuvaa
yhteiskunnallista (mielen)rauhaa. Se voi
edesauttaa kaivamaan maata Perustuslain
ensimmäisen lisäyksen (First Amend-
ment), uskontojen perustamisen kiellon,
alta, joka on ollut amerikkalaisen demo-
kratian tukipilari. Tämä on todellakin kaik-
kein huolestuttavin saastelaskeuma min-
kä Gibsonin elokuva todennäköisesti
synnyttää. ●

Lähteet:

- 1) These translations are from The New English Bible (Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 1961).
- 2) **Anne Catherine Emmerich**, *The Dolorous Pas-
sion of Our Lord Jesus Christ*, tr. ed. *Klemens Maria
Brentano* (El Sobrante, Calif.: North Bay Books, 2003).
I am indebted to my colleague Joe Nickell for pointing
the book out to me.
- 3) See: **George Wells**, *Did Jesus Exist?* (Amherst,
N.Y.: Prometheus Books, 1980).
- 4) **Randel Helms**, *Gospel Fictions* (Amherst, N.Y.:
Prometheus Books, 1988).
- 5) **R. Joseph Hoffmann**, *Jesus Outside the Gos-
pels* (Amherst, N.Y.: Prometheus Books, 1984).
- 6) **John Dominic Crossan**, *Who Killed Jesus? Ex-
posing the Roots of Anti-Semitism in the Gospel Story
of the Death of Jesus* (San Francisco: Harper, 1995).

Janna Vainio (teksti & kuva)

Muistomerkki vihittiin käyttöön Forssassa

Forssan vapaa-ajattelijain hautausmaalla
vihittiin käyttöön uusi tuhkansiroittelualue-
en muistomerkki sunnuntaina 12.9. Tilaisuus-
dessa puhetta piti yhdistyksen monivuotinen
puheenjohtaja ja liittoneuvoston jäsen **Anja
Tuomola** (kuvassa yllä). Liiton puolesta terveh-
dykset lausui järjestösihteeri **Janne Vainio**.

Muistopaalun, joka on valmistettu kotimai-
sesta spektroliitista, on suunnitellut taiteilija
Simo Leino, joka on Forssan yhdistyksen pit-
käaikainen aktiivijäsen. Ajatuksena on, että tuh-
kattavien vainajien muistolaatat kiinnitettäisiin
paaluun ja että tuhka siroteltaisiin sen takana
olevaan maisemaan.

Nyt käyttöön vihitty muistopaalu on toinen la-
jiaan; ensimmäinen meni harmillisesti poikki
juuri ennen kuin se saatiin siirrettyä paikoilleen.

Forssa on tunnettu paitsi *Forssan ohjel-
masta* (jossa vaadittiin mm. kirkon ja valtion
eroa) myös eräästä näkyvimmin toimivista va-
paa-ajattelijayhdistyksistä. Hautausmaan erikois-
suutena on **Vapaa-ajattelijanpolku**, joka on ai-
noa tämän aatteen nimiin Suomessa nimetty jul-
kinen tie. Päätös hautausmaalle johtavan tien
nimestä syntyi vuonna 2001, kun ilmeni ettei hau-
tausmaalla ollut osoitetta, jolloin yhdistyksen
esittämä nimiehdotus meni lävitse. ■

Ajojahti tieteellistä ajattelua vastaan

Janne Kivivuori: *Paha tieto. Tieteenvastainen ajattelu antiikista uusimpiin kiistoihin. Nemo, Helsinki 2003. ISBN 952-5180-58-1, 197 s.*

Tieteellistä ajattelua vastaan on noussut ryhtiliike, jonka ideologiana on konservatiivinen uusmoralismi. Tämä sivistyneistön sisäinen ryhtiliike esiintyy usein muodikkaasti feministisenä, vihreänä tai vasemmistolaisena, mutta toistelee tieteenvastaisessa retoriikassaan niitä samoja konservatiivisia argumentteja, joilla kirkko on vuosisatojen ajan vaatinut luonnontieteellisen tutkimuksen tukahduttamista.

Moraalinäkökohtiin vedotaan erityisesti silloin, kun vastustetaan luonnontieteellisten ajatusmallien soveltamista ihmistutkimukseen. Evoluutiopsykologian väitetään tekevän miehistä sovinnisia raiskausautomaatteja. Television luontodokumenttien on väitetty uhkaavan pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia, koska niissä ei enää sepitetä tarinoita kilteistä ja harmonisista eläinperheistä.

Eriytyisen uhkaavana on koettu, että ihmisen käyttäytyminen voisi johtua luonnontieteellisistä tosiasioista. Kokonaiset tutkimusalat on päätetty määritellä poliittisesti arveluttaviksi, vaikka niissä olisi ollut kyse vain tosiasiaoletusten testaamisesta eikä poliittisista kannanotoista siihen, miten asioiden tulisi olla.

Vasemmistolukeneiston suosiossa on käsitys ”jousta-vasta ihmisestä”, jonka persoonallisuus on ympäristökijöiden tuote. Yliopistohumanismin vaalima ihmiskuva halutaan ”pelastaa” sitä horjuttavilta uusilta tieteenaloilta, kuten aivotutkimukselta ja sosiobiologialta. Luonnontieteitä ei kritisoida niiden väitetystä epätotuudesta, vaan kyse on siitä, että Galileon kaukoputkeen ei haluta katsoa, koska ”pahan tiedon” leviämisen pelätään horjuttavan yhteisiä arvoja.

Totuuden politiikka

Tiede ei ole muusta yhteiskunnasta erillinen saareke. Tieteelliset ongelmanasettelut ovat usein riippuvaisia ympäröivän yhteiskunnan valtaeduista, joita ilman koko tiedettä ei olisi. Tiedon poliittisuus on postmodernin tiedekritiikin muotisana, jonka nimissä tieteellisten väittämien totuus on julistettu sivuseikaksi.

Jos tiede on osa yhteiskuntaa, myös kulttuurieliitin harjoittama tiedekritiikki on sitä, eikä lainkaan sen puhtaampaa vallitsevista valtaeduista. Kivivuoren teoksessa kysytäänkin, minkälaisia valtaetuja palvelee se, että jonkin väitetään olevan ”pahaa tietoa”, joka on sidoksissa poliittisesti arveluttaviin valtaetuihin.

Tiedekritiikissä hallitsevaksi kysymykseksi nostetaan totuuden sijasta se, minkälaisen teorioiden *uskominen todeksi* johtaa poliittisesti toivottuihin

seurauksiin. Tieteen tuloksista (ainakin virallisesti hyväksytyistä tuloksista) haluttaisiin päättää poliittisesti, jotta vallitseva todellisuuskäsitys (erityisesti ihmistieteiden alueella) säilyisi poliittisesti korrektina.

Kivivuoren mukaan taustalla on klassinen uskonnonperustajan valtaetu, joka on puettu maallistuneen kulttihanismin valekaapuun. **Platon** puhui ”hyvästä myytistä”, jonka avulla ihmiset voidaan saada käyttäytymään toivotulla tavalla. Valtioopin klassikot **Machiavellista Hobbesiin** korostivat uskonnon tarkoituksenmukaisuutta yhteiskuntarauhan kannalta. Tieteellistä keskustelua voitiin käydä suljetuin ovin, mutta tiedon leviämistä oli rajoitettava sosiaalisen järjestyksen nimessä.

Valistus ja kulttihanismi

Valistusfilosofit kannattivat eräänlaista kahden totuuden oppia, jonka mukaan tieteellinen ajattelu oli eliittiä varten. **Voltaire** sanoi, ettei usko ikuisen kadotukseen, mutta että on hyvä että hänen palvelijansa uskovat siihen. Uskonto nähtiin joukkona hyödyllisiä sepitteitä, jotka olivat ”käytännöllisesti tosia” siinä mielessä, että ne pitivät sivistymätöntä rahvasta hyveen polulla.

Ateismi nähtiin liian vaikeana palana laajalle yleisölle – ja sen vuoksi haluttiin tuottaa uskonnonomaista kulttihanismia, joka muistuttaisi sel-

laista seurakunnallisuutta, mitä ihmiset olivat etsineet uskonnosta. Rationaalista etiikkaa ei katsottu voitavan opettaa kansalle, vaan sen sijaan haluttiin humanistista seremoniallisuutta, joka voisi korvata kristinuskon. Tähän pohjautui **Rousseau**n ajatus *kansalaisuskonnosta*, jonka omaksuminen ei vaatisi kansalta filosofista päänsärkyä.

Rousseau'n mukaan valtiolle oli tärkeää, että kansalaisten velvollisuudet voitaisiin vahvistaa myytin kautta, jonka pohjana olisi rituaalinen usko *yhteiskuntasopimukseen*. Hänen demokratiakäsityksensä perustui myyttiin kansasta oliona jolla on tahto. Hän oli selvillä siitä, että uskominen tällaiseen myyttiseen olioon ei ollut mahdollista luopumatta yksilön oikeuksiin sidotuista vapauden ja järjen periaatteista, joiden leviämistä kansan keskuuteen hän määräti tietoisesti vastusti: "Kaikkivaltias Jumala, vapauta meidät valistuksesta!"

Rousseau'n oppi, jonka mukaan demokratia tarkoittaa valtiiovallan myyttistä oikeuttamista "kansan tahdolla", toteutui hänen oppilaansa **Robespierren** johtamassa yhteishyvän valtiokunnassa. Robespierrea on syystä nimitetty "Rousseau'n veriseksi kädeksi", jota juuri Rousseau'n opit auttoivat siivoukseen ne luovuttamattomat ihmisoikeudet, joitten nimissä tasavalta oli pystytetty.

Kulttihanismissa "kansasta" tuli jumalaan verrattava uskomusolento, jonka nimissä rajoittamaton valtiovalta saattoi hallita. Oleellista ei enää ollut, millä tavoin hallintoelimet toteuttivat edustamiensa yksittäisien kansalaisten oikeuksia, sillä giljotiiniin voitiin rituaalisesti uskottavalla tavalla julistaa ilmaisevan sitä myyttistä kansa-olion yhteis-

tahtoa, joka oli kansalaisten tahdon yläpuolella.

Rousseautta on pidetty valistusfilosofina, mutta ilman häntä tieteenvastainen ristiretki ei olisi saanut päällelleen kansanvaltauksen sädekehää. Tiede uhkasi kansalaisuskonnon vaatimaa uskoa. "Luonto on halunnut säästää ihmisen tieteeltä niin kuin äiti, joka ottaa vaarallisen aseensa lapsen käsistä." Uusi uljas uskonto, jossa "kansan tahto" korvasi jumalan tahdon, päätettiin rakentaa siten, että se olisi uskovien kannalta vapautumista järjen kaheista, jotka vieraannuttivat yksilöitä kansan syvemmistä vaistoista.

Kansalaisuskonnosta fasismiin

Modernin sosiologian perustaminen tieteenalana oli Kivi-vuoren mukaan osa ideologista vastareaktiota valistusliberalismin jumalattomuutta vastaan, jota kaikkien puolueitten konservatiivit muistavat aina moittia yksilökeskeisestä järjen palvonnasta. Kaitsevan auktoriteetin valtaa ei enää perusteltu sillä, että se tietäisi totuuden alamaisiaan paremmin, vaan sellaista etuoikeutettua valta-asemaa perusteltiin nyt "tieteellisesti" inhimillisellä myyttien tarpeella, jota ilman yhteiskunnallinen harmonia tuhoutuisi.

Sosiologian perustaja **Emile Durkheim** kehitti rousseaulaista ajatusta ihmisyiden kultista, joka pitemmällä tähtäimellä syrjäyttäisi jumalauksen. Kultin perususkonkappaleena olisi myyttiin pohjautuva usko yksilöistä erottuvan yhteiskunnan olemassaoloon, jonka ohjauksessa yksilön moraalinen elämä on mahdollista. Kultin ylimpänä papisto-

na olisivat sosiologit, joilla olisi hallussaan tieto siitä, min-käläisiä uskomuksia tarvitaan kansan ohjaamiseen kohti yleistä hyvää.

Johtoajatuksena oli platonistinen "hyvän myytin" idea. Uskonto nähtiin viime kädessä epätotena, mutta korvaamattomana sosiaalisen järjestyksen olemassaololle. Jollei uskomuksien kohteena olisi jumalaa, olisi välttämätöntä luoda myytti "yhteiskunnasta" moraalisenä kaitsijana, jonka kuvitteellista tahtoa auktoriteetit ovat päteviä tulkitsemaan.

Modernin sivistyneistön olemassaolo luokkana vastaa sitä poliittista tehtävää, joka on pappisluokalla feodaalisyhteiskunnassa. Kyse on erityisestä vallasta kertoa hallintoalamaisille sellainen virallisesti hyväksytty "totuus", jota ei voida luonnontieteellisin menetelmin koetella. Luonnontieteitten tulokset on koettu tällaisen auktoriteetin asemaa uhkaavina, ja niiden moraalinen kyseenalaistaminen on palvellut erityisesti kulttuurielitiin valtaetuja.

Kivivuori viittaa kansallissosialismin nousuun 30-luvun Saksassa. Teollisuuskapitalismin voittokulun myötä luonnontieteitten ja teknologian merkitys kasvoi, mikä horjutti niitä vakiintuneita akateemisia voimasuhteita, jotka olivat rakentuneet 1800-luvun saksalaisen kansallisromantiikan varaan. Saksalainen sivistyneistö joutui puolustusasemiin ja omaksui helposti natsi-ideologian tarjoamat selitykset, joiden mukaan kulttuuriliittiä tarvittiin kansallisen myytin tehtailuun.

Sekä **Mussolini** että **Hitler** ottivat keskeiseksi ideologiseksi käsitteeksi myytin. Myytti oli käytännöllisessä merkityksessä *tos*i, jos se edisti kansakunnan elämää valtiossa.

Natsismin pääideologi **Rosenbergin** pääteos oli *20. vuosisadan myytti*. Mussolinin käsitys tiedon suhteesta uskomuksien poliittisiin vaikutuksiin oli konstruktivinen samassa mielessä kuin myöhemmillä postmoderneilla tiedekriitikoilla: totuuden kriteeri oli poliittinen taroituksenmukaisuus.

Kivivuoren mukaan mallina on *pragmatistinen* tieteenfilosofia, joka perustuu antiikin käsityksiin "käytännöllisyydestä" tiedon totuuden kriteerinä. Kulttuurifilosofit olettavat hatarilla perusteilla, että nykyiset poliittiset päätökset tehdään puhtaasti arvosidonnaisten ratkaisujen sijasta jonkin tietyn ihmisen käyttäytymistä koskevan tieteellisen teorian vaikutuksesta.

Onko luonnontiede oikeistolaista?

Pascalin vaaka on tunnetuimpia agnostisia perusteluita jumalaukselle. Sen mukaan jumalaan kannattaa uskoa varmuuden vuoksi, koska vaikka jumalaa ei olisi olemassaakaan, siihen uskominen olisi hyödyllinen erehdys. Kivivuoren mukaan on kyse samasta asiasta, kun tieteen tuloksia vaaditaan "tulkittavan" oletettujen poliittisten seurausten perusteella.

Luonnontieteellisen ihmiskuvan seurauksia pidetään usein "oikeistolaisina" perustelematta. Kivivuori huomauttaa, että oletusta ihmisen muovautumisesta ympäristötekijöiden mukaisesti voitaisiin aivan yhtä helposti käyttää verukkeena sille, että työläinen sopeutuu joustoihin ja että alamainen sopeutuu hallinnolliseen mielivaltaan. Muovattavissa oleva "joustava ihminen" on kapitalistien toiveuni, koska hänet voidaan saada ostamaan mitä tahansa.

-Joustava ihminen on kapitalistien toiveuni, koska hänet voidaan saada ostamaan mitä tahansa.

Se on ollut myös totalitaristien johtajien toiveuni. Todennäköistä onkin, että vasemmistolukeneisto omaksui käsityksen ihmisen sosiaalisesta ohjattavuudesta nimenomaan osana sellaista laajempaa poliittista toiveajattelua, että juuri vasemmistolaiset tulevat lähitulevaisuudessa olemaan niitä, jotka pääsevät ohjailemaan ihmisten mieliä ja kehoja. Tilanteessa, jossa vasemmistolaisilla ei enää ole poliittista valtaa, voidaan pitää varsin kyseenalaisena olettaa, että tällaisen ihmiskuvan "pelastaminen" pahalta tiedolta voisi jotenkin pelastaa vasemmistolaisien kannattamia yhteiskunnallisia arvoja.

Kriminologina Kivivuori esittää mielenkiintoista todistusaineistoa, joka osoittaa, että oletus ihmisen sosiaalisesta määräytymisestä voi toimia alibina moraalisen vastuun sivuuttamiselle aivan siinä missä oletus ihmisestä biologian vankina. Molempia esiintyy kuulumisissa tyypillisinä selityksinä sille, että rikoksentehtäjä ei itse ollut vastuussa teostaan. Ihmisen moraalinen vastuunalaisuus on arvo eikä tosiasia; tietystä arvosta kiinnipitäminen ei riipu tieteen tuloksista.

Samaa voidaan sanoa ihmisten tasa-arvoisuudesta. Tasa-arvoa on mahdotonta ymmärtää tosiasiana, joka olisi riippuvainen tieteen tuloksista. Sen sijaan tasa-arvo on helposti ymmärrettävissä arvona, jonka mukaan ihmisiä tulisi kohdella, jollei mitään vastakkainasettelua perustetta ole.

Totuudesta ei voi neuvotella

Oikeiston ja vasemmiston totalitarismille yhteistä on pyrkimys sivuuttaa arvokeskustelu vetoamalla siihen, että poliittiset valinnat voidaan tehdä todellisuuskäsityksen pohjalta. Myös postmodernismissä unohtetaan arvojen itsenäisyys olettamalla, että moniarvoisuuden vuoksi meidän pitäisi voida neuvotella myös tieteellisen totuuden tulkinnasta. Liberaalissa ajattelutavassa sen sijaan on korostettu arvojen itsenäisyyttä suhteessa sekä uskomuksiin että tieteelliseen tietoon. Arvot ovat aina olleet ihmisten päätettävissä ja rationaalisesti keskusteltavissa, mutta totuudesta ei ole mahdollista neuvotella.

Max Weberin mukaan tieteen tehtävänä on ehdoin tahdoin tuoda esille epämukavia tosiasioita, joita ihmiset eivät halua kuulla. Myytit eivät ole ratkaisu tieteen jättämään arvotyhjiöön, vaan "lohduttoman totuuden" hyväksyminen velvoittaa ihmiset huolehtimaan toisistaan, koska luonto ei tee sitä heidän puolestaan. Esimerkkinä Kivivuori ottaa ateistisen lääkäri **Rieux'n** ja pappi **Tarroun Albert Camus'n** romanissa *Rutto*. Papille kaupunkiin iskenyt kulkutauti on jumalallinen vitsaus, jota "tyhjänpäiväinen inhimillinen tiede" ei voi estää, ja hän ihmettelee miten ateisti voi haluta auttaa kuolemansairaita ihmisiä. Lääkäri vastaa, että jos hän uskoisi jumalaan, hän ei välittäisi sairastuneiden kärsimyksistä, vaan jättäisi asiat jumalan hoitoon. Taistelllessaan luontoa vastaan hänen on pyrittävä käsittämään luonto juuri sellaisena kuin se on, ilman myytteihin pohjautuvaa toiveajattelua.

Janne Vainio

Pahuus

Pahuus (*Ondskan*)

Ohjaaja: Mikael Häfström

Pääosissa: Andreas Wilson, Linda Zilliacus, Henrik Lundström, Marie Richardson, Johan Rabeus, Kjell Bergqvist

Valmistusvuosi: 2003

Valmistusmaa: Ruotsi

Kesto: 113 min

Saatavana myös DVD:nä, jossa on Jan Guilloun laaja haastattelu, poisleikatut pätkät ja erilaista muuta aineostoa.

GUILLOU, Jan; Pahuus; suom. Veijo Kiuru. WSOY, 2003. 338 s. (Alkuteos: *Ondskan*) ISBN 952-459-336-X (nid.) : 7,99 €

Pahuus tarkoittaa eri ihmisille, eri puolueille ja esimerkiksi uskovaishenkilöille ja ateisteille eri asioita. En ryhdy tässä esittelemään omaa pahuuden määrittelyä. Jos käsitettä ”pahuus” halutaan käyttää, on kohtuullista vaatia, ettei määritelmässä julisteta kaikkia pahoiksi, pahuutta olemattomaksi tai meikäläisiä hyväksi ja teikäläisiä pahoiksi.

Ei pidä sanoa, että Pekka on pieni, koska Pekka on pienempi kuin puu. Ihmisiä on syytä verrata lähinnä ihmisiin keskimäärin. Tosin tämä saattaa olla käytännössä vaikeaa. Kaksi kolmasosaa ihmisistä katsoo olevansa keskimääräistä älykkäämpiä, mikä on tilastotieteen mukaan mahdotonta. Koska liitossa on asiantuntemustani epäilevä vakiojoukko, ilmoitan, että varsinainen erikoisalani on matemaattinen tilastotiede ja että olen toiminut 9 vuotta oikeana tilastotieteilijänä. Nykyinen leipäalani on

tietojenkäsittelytiede.

Amerikkalaisen professoritieteen mukaan voidaan

- 1) yrittää poistaa pahuus
- 2) olla välittämättä pahuudesta
- 3) lisätä tuloeroja niin,

että mahdollisen monella on varaa henkilökohtaiseen pahuusterapeuttiin, joka pystyy vakuuttamaan jopa psykopaatille, että hän on hyvä.

Ensimmäisen vaihtoehdon amerikkalainen professoritiede torjuu kommunistisena pohtimatta juuri ollenkaan, onko olemassa ei-kommunistisia vaihtoehdotta vähentää pahuutta. (Amerikkalaisen professoritieteen mukaan myös sosialidemokratia on kommunismia.)

Vapaan markkinatalouden mukaan kaksosvaihtoehto on luonnollinen tila, mutta tietysti niillä, jotka ovat erityisesti ansioituneet niin, että heillä on varallisuutta, on oikeus kolmanteen vaihtoehtoon.

Pahuuteen amerikkalainen professoritiede on perehtynyt nuoruudessaan katsomalla villin lännen elokuvia, keskiässä lukemalla metreittäin aatehistoriaa ja vanhuudessa käymällä kirkossa ja republikaanien vaalitulaisuuksissa.

Ruotsalainen menestyskirjailija **Jan Guillou** (s.1944) sen sijaan on perehtynyt pahuuteen omakohtaisesti. Jan Guillou ei ole uskovainen eikä republikaani vaan ateisti ja peruskoulun kannattaja. Guilloun isä kuoli varhain, ja isäpuoli hakkasi häntä päivittäin. Tukholmalaisessa toisen maailmansodan jälkeisessä oppikoulussa Guillou itse oli väkivaltainen.

Koulun rehtori päätteli omatekoisilla testeillä, että Guillou on synnynnäinen rikollinen. Rehtori soitti muihin Tukholman oppikouluihin, ettei Guillouta saa ottaa oppilaaksi, koska hän on synnynnäinen rikollinen.

Guilloun äiti myi perintöjään ja lähetti pojan aateliston ja rikkaiden sisäoppilaitokseen Solhemiin, jotta poika saisi keskikoulun käytyä ja pääsisi lukioon. Solhem oli hirvittävä paikka (Guillou sai oppilaitoksen iltapäivälehtien avulla myöhemmin lakkautettua).

Solhemissä opettajat eivät puuttuneet järjestyksenpitoon vaan se oli jätetty oppilaskunnan hoidettavaksi. Tästä syntyi hirvittävä väkivallan ja simputuksen kierre.

Guillou oli päättänyt, ettei hän täällä vastaa väkivaltaan väkivallalla. Hän oli oppinut vihan avulla poistamaan kivun isäpuolen hakatessa häntä. Guillouta hakattiin armostomasti, ja kun se ei tehonnut, hänen ainoa ystäväänsä alettiin hakata ja kiusata niin, että ystävä lähti oppilaitoksesta. Aatelisto johti tätä väkivaltakoneistoa.

Muutamassa vuodessa Guillou kasvoi **Lawrence Kohlbergin** moraalisen kehityksen asteikolla korkeimmalle eli kuudennelle asteelle. Hän alkoi toimia johdonmukaisesti hyvin yleisten inhimillisten periaatteiden mukaan ja onnis-

Voiko ateisti olla AA-lainen?

tui panemaan oppilaitokses-
sa asioita järjestykseen laki-
miehen avulla ja myöhemmin
laitoksesta päästyään saa-
maan aikaan sen lakkauttamis-
sen.

Haastattelussa Guillou sa-
noo virnistäen, että hän on Sol-
hemin sen aikaisista oppilais-
ta ainoa, josta tuli merkittävä
ruotsalainen ja kansainvälinen
vaikuttaja. (Suomessa Guillou-
ta on kristillisoikeistolaisissa
kustannusyhtiöissä syrjitty.)

Guillou on istunut vankilas-
sa, mutta ei rikoksista. Hän pal-
jasti Ruotsin salaisen palvelun
olemassaolon ja tuomittiin van-
kilaan vakoilusta syytettynä.

Guillou on Ruotsissa myös
erittäin suosittu rikoskirjailija.
Viime vuosina hän on kirjoitta-
nut kolmiosaisen kirjasarjan
keskiajasta. Kirjasarjan kes-
keinen aihe on pahuus.

Toisin kuin amerikkalainen
professoritiede Guillou on ym-
märtänyt, mitä inhimillinen pa-
huus on. Myös tällaiselle keski-
aikaisessa syrjäseudun kyläs-
sä kasvaneelle kuin minulle on
hyvin selvää, että Guillou on pa-
huuden suhteen oikeassa ja
amerikkalainen professoritiede
väärässä. Pahuus on ihmisten
perintötekijöissä, pahuus on in-
himillisissä hallintojärjestel-
missä, ihmisyhteisöissä ja us-
konnoissa. Pahuutta ei voida
poistaa, mutta sitä voidaan vä-
hentää ja estää hyvinvointiyh-
teiskunnan avulla. Pahuutta
vastaan voidaan taistella.

Guilloun parikymmentä vuot-
ta sitten ilmestyneestä kirjasta
Pahuus on tullut nuorisoro-
maani. Ruotsalaiset äidinkie-
lenopettajat ovat ihastuneita kir-
jaan: sen avulla saadaan myös
pojat lukemaan. Pojat sama-
istuvat kirjan päähenkilöön,
mikä ei liene pahasta, vaikka
kaikista pahoista pojista ei
hyviä tulekaan.

Erkki Hartikainen

Yllä oleva kysymys tuli mie-
leeni kun luin **Janne Vai-
nion** artikkelin **Pertti Lindfors**-
ta otsikolla "Väärällä tavalla
raittiiksi" (VA 4/2004).

Minun elämään alkoholi
vaikutti enemmän tai vähem-
män säännöllisesti reilut pari-
kymmentä vuotta. Mukaan ku-
vioihin tuli myös muita huumeita
(pillerit, kannabis, amfetamiini);
mutta näiden loppuessa pala-
sin aina alkoholin pariin. Ja
lopulta sorruin korvikealkoholin
käyttäjäksi ja löysin oman
pohjani, tason, jota alemmaksi
en halunnut mennä. Ja vaikea-
ta se olisi ollutkin. Ei tosiaan
jäänyt juuri muita vaihtoehtoja
kuin itsemurha tai päihteiden
käytön lopettaminen.

Katkaisuhoidossa kuulin
ensikertaa AA-kerhoista, mutta
en oikein tiennyt mitä ne olivat,
eikä paljon kiinnostanutkaan
kunnes menin jatkohoitoon Jär-
venpään sosiaalisairaalaan.
Siellä ajankulukukseni aloin käy-
mään Kotirannan AA-ryhmäs-
sä. Tuolloin 1996 aloin jo olla
tosissani päihteiden lopettami-
sen suhteen. Palaverissa kuuli-
n omianikin hurjempia juttuja
ja muisteloita päihdekentiltä.
Minä en ollut uskovainen mutta
aluksi riitti "halu lopettaa juomi-
nen" (kolmas perinne), katsot-
taisiin sitten myöhemmin miten
käy Tuo kolmas perinne ja nel-
jäs askel (suoritimme perus-
teellisen rehellisen moraalisen
itsetutkistelun) tulivat ainoiksi
askeliksi jotka voisin hyväksyä.

Silti minusta tuli puoleksi
vuodeksi AA-humalainen kun
AA-laiset kaverit veivät minua
kerhosta toiseen. Entiset juo-
pottelukaverit tosin naureskeli-

vat AA-ryhmiä (AA = Aina Aihetta
tai Aku Anka-kerho). Mutta en
välittänyt vaan pidin Spinozan ju-
malaa ja/tai ryhmähenkeä korkeim-
pana voimana. Puolen-
vuoden jälkeen kokeilin olen-
ko jo tullut kohtuukäyttäjäksi.
Melkein heti jatkoin siitä mihin
edellisellä juopottelukerralla
olin jäänyt eli rahojen huvetessa
siirryin jälleen "shelliviskin"
puisevaan seuraan. AA- pala-
vereihin en enää mennyt valit-
tamaan retkahduksiani, koska
olin alkanut pitää ohjelmaa (=
askeleita) jonkinlaisena hen-
kisen itsepetoksen muotona.

Ihminen ei synny vapaaksi
vaan geenien ja kasvatuksen
alaiseksi. 1990 löydettiin geeni
joka olisi 80 % alkoholisteista.

Tähän tietoon suhtaudun tie-
tyllä varauksella. Voi olla altis-
tavia geenejä, mutta silti sanoisin
ympäristötekijöiden
olevan ratkaisevampia. Alko-
holistiksi tullaan juomalla al-
koholia. Mielestäni alkoholismi
on pitkälti itse aiheutettu
sairaus: vapaaehtoisesti minä
viinaa kurkusta alas kaadoin.

"Alkoholin ensimmäinen vai-
kutus on voimakkaan emotio-
naalinen.. hyvää oloa ja mieli-
hyvää tuottava, sillä normaaliti-
lassa oman organisaation
muuttaminen on yleensä vaival-
loista eikä tapahdu mitenkään
yksioikoisesti. Kaikki normaali
uudelleen järjestäytyminen on
työlästä: esimerkiksi mielenti-
laa ei voi muuttaa yksin-
kertaisesti päätöksillä. Kuiten-
kin alkoholi mahdollistaa oman
tilan muuttamisen ja kontrolloi-
misen ainoastaan lyhyeksi ajak-
si. Sen vuoksi kokemusta pyri-
tään pitämään yllä alkoholin

lisäännosten avulla.” (Timo Järvillehto: Ihminen ja ihmisen ympäristö. Systemisen psykologian perusteet. Oulu 1994)

Monien, lyhyiden retkahdusten jälkeen sain lopulta ensimmäisen raittiin vuoden täyteen. Enää ei ole pelkoa, että ryhtyisin taas juomaan/narkkaamaan. Se tie on käyty loppuun. Lopettamiseen vaikutti paljon se, että vuodet alkoivat vieräiä huolestuttavan nopeasti, enkä vielä ollut löytänyt elämäntehtävääni. Ja löytyihän rinnalle myös nainen, jonka kanssa menin naimisiin perjantaina, kolmastoista päivä.

Huomaa kyllä, että AA-liike on Yhdysvalloista lähtöisin; siellähän jumalaa ympäröi joka lähtöön. Ja mielestäni AA on syvästi uskonnollinen seurakunta. Muistan miten eräs palaverissa puhuja kerran tiivisti: jokainen puhuja on vuorollaan pappi, ympärillä on seurakunta ja pyhä kirja on Iso kirja eli Nimettömät Alkoholistit. Voiko sen enää selkeämmin sanoa!? Eli ateistille AA ja = tai muu vastaava ohjelma ei paljoa anna. Itsepetokseen ei kannata ryhtyä.

Kai Leivo

Vapaa-ajattelijat kirjamessuilla

Vapaa-ajattelijain liitto osallistui tänäkin vuonna kirjamessuille Helsingissä ja Turussa. Liiton ja **Kustannus Oy Vapaa Ajattelijat Ab**:n materiaalia levitettiin Kulttuuri- mielipide- ja tiedelehtiin yhdistys **Kultti ry**:n tellassa. Helsingin messujen avauspäivänä torstaina 28.10. liiton pääsihteeri **Juha Kukkonen** (kuvassa alla) puhui uskonnottomuuden ja median suhteista. Kukkonen puhe sai julkisuutta, koska hän muistutti osuvasti, että uskonnottomia on kolmasosa väestöstä mutta että he edelleen ovat kaapissa. ■

Janna Vainio

Hautausohjekortti nyt saatavana

Siiviilijärjestöjen yhteistyönä on nyt julkaistu maksuton **Tahdon siviilihautajaiset** -hautausohjekortti. Kortti on luotokorttikokoa ja tehty säilytettäväksi lompakossa elinluovutustestamentin mallin mukaisesti, ja on tietävästi maailman ensimmäinen tällä periaatteella toteutettu hautausohjekortti.

Kortissa mainitaan, että asianomainen haluaa kaikki kuolemaansa ja hautajaisiinsa liittyvät asiat järjestettävän uskonnottomasti ja ilman pappia. Lisäksi on tyhjä tilaa täytettäväksi tarkemmilla ohjeilla.

Korttia tukee internet-sivusto <http://www.siviilihautajaiset.fi>, josta löytyy myös tarkemmat hautajaisien järjestelyohjeet sisältävä lomake. Korttia ja lompaketta voi tulostaa myös itse kyseisestä verkkosivustosta, mutta valmiiksi painettua korttia voi maksutta noutaa mm. Vapaa-ajattelijain liiton toimistolta (Neljän linja 1, 00530 Helsinki, puh. 09-715 601).

Kortin julkaisijoina ovat **Helsingin Vapaa-ajattelijat ry**, **Helsingin Humanistiyhdistys ry** sekä **Pro-Seremoniat Oy**. ●

Kirkostaeroamispipo talven varalle

Päämme ei palele uskonnottomien etuja puolustaessa ja valtion ja kirkon eroa ajaessamme, kun pistämme päähän jumalattomat kirkostaeroamispipot. Mallikapale on nähtävissä osoitteessa <http://www.koivuniemi.info/images/eroakirkosta.jpg>. Valmiina on mustia pipoja, joiden taitteessa lukee valkoisella www.eroakirkosta.fi. Mahdollisuus myös muihin väri vaihtoehtoihin ja yhdistelmiin. Teksti on kudottu (neulekoneen rajoitusten vuoksi) kaksirivinen. Suomessa käsityönä tehtyä ja kestäväää konepestävää laatua.

Hinta 20 euroa /kpl + toimituskulut. Lisätietoja: Marko Koivuniemi, GSM 0400-429 540, sp. koimark@iki.fi. ●

Kuka sanoo, mikä on uskonto?

Eräs ev-lut. opetukseen tarkoitettu uskonnon oppikirja määritteli taannoin maolaisuuden uskonnoksi, jonka jumala on Marx, vapahtaja Mao ja pääpiru USA:n presidentti. Kristittyjen mielestä kaikki, mitä ihmiset palvovat (mukaan lukien buddha, Lenin jne.) ovat joko jumalia tai epäjumalia, ja näin voidaan todistella esim. marxistien tai buddhistien vain ”palvelevan väärää jumalaa”. **Jori Mäntysalo** kirjoittaa, mitä kaikkea siitä seuraisi, mikäli Suomen viranomaiset ottaisivat tällaiset kristilliset väitteet todesta. ■

Tehdään ajatusleikki: määritellään kommunismi uskonnoksi ja *Pääoma* sen pyhäksi kirjaksi. Antaisiko tämä määrittely kommunisteille jotain uusia vapauksia, oikeuksia tai velvollisuuksia? Paljon riippuu siitä, hyväksyttäisiinkö kommunistijärjestö rekisteröidyksi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi.

Uskonnonvapaus erityisenä vapautena

Perustuslaki takaa joka tapauksessa mieliteenvapauden ja sananvapauden, ja uskonto on vain yksi mielipide, uskonnollinen puhe vain yhdenlaista puhetta. Onko oikeastaan mitään lisää, jonka uskonto saa?

Negatiivinen uskonnonvapaus (kukaan ei ole velvollinen osallistumaan vakaumuksensa vastaisesti uskonnonharjoitukseen) tulisi voimaan. Enää ei opettajaa voisi pakottaa viemään lapsia SKP:n kokoukseen, sehän olisi nyt uskonnonharjoitusta. Positiivinen uskonnonvapaus ei toisi oikeastaan mitään lisävapauksia, ellei kommunismi rekisteröityisi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi.

Vakaumusten tasa-arvon nojalla pitäisi kommunismi nyt rinnastaa uskontoihin valtion ja kuntien toiminnassa. Käytännön merkitys olisi vähäinen. Periaatteessa esi-

merkiksi kunta saa päättää ottavansa maaleen vain ei-vakaumuksellisia mainoksia, jolloin tulisi merkitykselliseksi mikä on vakaumus tai uskonto.

Jos kommunismi olisi uskonto, voisi 20 kommunistia perustaa uuden rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan. Tietenkin Pääoman pohjalta voisi syntyä useampikin uskontokunta, aivan kuten Raamatun ja Koraaanin eri tulkintojen mukaan on nyt useita uskontokuntia.

Opetusministeriön asettama lautakunta tutkii hakemukset, ja joko hylkää tai hyväksyy järjestön rekisteröidyksi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi. Oletetaan, että hakemus hyväksyttäisiin. Tästä seuraa eräitä oikeuksia.

Marxinpilkkua ja marxismin opetusta

Uskonrauhan rikkominen on rangaistavaa. Tässä tapausessa rikoslain 17. luvun 10 § mukailten ”joka loukkaamistarkoituksessa julkisesti herjaa tai häpäisee Pääomaa tai sen kirjoittajaa Karl Marxia on tuomittava uskonrauhan rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”

Saman enintään puolen vuoden tuomion saa uskonnonharjoituksen häiritsemisestä ”meluamalla, uhkaavalla käyttäytymisellä tai muuten”. Tässä tapauksessa siis puoluekokouksen häiritsemisestä häkki heilahtaisi. Ero muuhun kuin uskonnonharjoitukseen on suuri: ilkeävaltaisuus katkaa myös erilaisten tilaisuuksien häirinnän, mutta enimmäisrangaistus on sakkoja.

Jos puoluekokouksen yrittäisi suorastaan estää, tulisi kyseeseen uskonnonharjoituksen estäminen. Tästä vankeutta voisi tullakin jo kaksi vuotta.

”Lapsenne sijoitetaan automaattisesti dialektisen materialismin oppilaaksi, mutta halutessanne voitte valita sen sijaan enemmistön mukaisen evankelis-luterilai-

sen opetuksen." Suunnilleen näin menisi kirje kommunistivanhemmille, jos kommunismi olisi rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta.

Jos opetuksen järjestäjän - käytännössä kunnan - alueella on kolme saman uskontokunnan lasta, tulee tarjota tämän uskontokunnan mukaista opetusta. Näin tapahtuisi siis myös kommunismin osalta.

SKP voisi hakea *vihkimisoikeutta*. "Vihin teidät Marxin nimeen; kulkekaa yhdessä kohti sosialismia." - vihkivä yhteisö voi itse päättää mitä muotoja vihkiminen noudattaa, ja määrätä vaikka lauseen tarkkuudella vihkipuheen. Käytännössä vihkimisoikeuden saa jokainen uskontokunta, joka sitä hakee.

Uskonnollisesta yhdyskunnasta voi aina erota kirjeellä maistraattiin. Yhdistysten osalta näin ei ole.

Yhteiskunta rekisteröi uskontokuntiin kuulumisen väestötietoihin, mutta ei yhdistysten jäsenyyksiä. SKP:n jäsenet saisi siis selville väestörekisterikeskuksesta.

Lasten asemasta uskonnonvapauslaki määrää erikseen. Esimerkiksi äiti voisi liittää alle yksivuotiaan lapsen SKP:n jäseneksi. Lapsen eroamiseen vaadittaisiin isän ja äidin yhteinen päätös, 12 vuotta täyttäneen osalta myös oma suostumus.

Jos SKP olisi uskontokunta, sen ei tarvitsisi maksaa varainsiirtoveroa toimistoa vaihtaessaan.

Vain teoreettista pohdiskelua?

Tietävästi opetusministeriö on hylännyt kaksi hakemusta rekisteröidyksi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi: scientologien ja wiccalaisien. Ainakin wiccalaiset valittivat päätöksestä, mutta se jäi voimaan vielä korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Kun valtiovalta päättää onko jokin uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin kelvollinen vai ei, se käyttää melkoista valtaa. Positiivista ja negatiivista uskonnonvapautta tämä ei sinänsä riko: myös yhdistyksenä toimien voi rakentaa kirkon, julkaista uskonnollisia lehtiä jne. Vakuumusten tasa-arvoa sen sijaan rikkoo, että esimerkiksi wiccalaiset eivät voi hakea vihkimisoikeutta. ●

Vapaa-ajattelijain liitto - Fritänkarnas förbund ry

Puheenjohtaja

Erkki Hartikainen

Puhelin (09) 2233273, GSM (040) 565 1271

Sähköposti etkirja@dlc.fi

Varapuheenjohtaja

Tauno Lehtonen

GSM (050) 325 0891

Sähköposti taunolehtonen@luukku.com

Päasihteeri

Juha Kukkonen

GSM (040) 704 7258

Sähköposti juha.kukkonen@saunalahti.fi

Toiminnanjohtaja

Paula Vasama

Neljäs linja 1,

00530 HELSINKI

Puhelin (09) 715 601, fax (09) 715 602

Sähköposti val@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00.

Järjestösihteeri

Janne Vainio

GSM (050) 365 6808

Sähköposti janne.vainio@helsinki.fi

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180

(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Edelläoleva artikkeli tulee uudelle sivustolle <http://www.uskonnonvapaus.fi>. Sivustosta tulee laajin suomenkielinen uskonnonvapautta käsittelevä sivu. Sivusto suunnataan erityisesti vähemmistöuskontojen kannattajille ja uskonnottomille. Sivuston tekoon tarvitaan apua. Sivuston tiedot pitää tarkistaa, niin että jokaisen artikkelin faktat on ainakin kaksi ihmistä käynyt läpi. Tekstiasu pitää hioa kuntoon. Ulkoasuun tekoon tarvitaan joku värisilmää omaava. ■

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto on vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien muodostamien vapaa-ajattelijayhdistysten keskusjärjestö. Se on myös näiden ryhmien etu- oikeusturva- ja kulttuurijärjestö.

Vapaa-ajattelijain aatteellisena tavoitteena on tieteellisen maailmankatsomuksen levittäminen ja tutkiminen.

Yhteiskunnallisena tavoitteena on Suomen molempien valtiokirkkojen erottaminen valtiosta ja niiden julkisoikeudellisen aseman lakkauttaminen.

Liitto edesauttaa ja ylläpitää uskonnottonan ja ateistisen kulttuurin kasvuedellytyksiä ja kehitystä.

Erityisesti liitto valvoo uskonnonvapauslain soveltamista sekä vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkaamattomuutta.

Liitto ajaa sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka turvaavat uskonnottomuuden ja ateismin vapauden sekä näiden katsomusten kaikenpuolisen tasa-arvoisen kohtelun muihin kansalaisiin nähden.

Liitto toimii yhteistyössä samoihin päämääriin pyrkivien koti- ja ulkomaisten järjestöjen kanssa.

(Edellä esitetty on muotoiltu liiton sääntöjen 2 §:stä)

Olen kiinnostunut toiminnastanne

Lähetäkää minulle lisätietoja

Haluan liittyä jäseneksi

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

65 c

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI